

39. møde

Torsdag den 13. januar 1983 kl. 13.00

Dagsorden:

1) Forhandling om redegørelse nr. R 3:

Undervisningsministerens redegørelse af 3. december 1982 om uddannelsestilbud til de unge.

2) Første behandling af lovforslag nr. L 84:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Skolefritidsordninger m.v.).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forhandling om redegørelse nr. R 3:

Redegørelse af 3. december 1982 om uddannelsestilbud til de unge.

Af undervisningsministeren.

(Redegørelsen anmeldt 3/12 82. Redegørelsen givet 3/12 82. Beslutning om forhandling 7/12 82).

Forhandling

Helle Degn (S):

Først vil jeg gerne takke ministeren for, at vi får denne lejlighed til at diskutere denne regerings planer for uddannelsestilbud til de unge.

De unges største problem uddannelsespolitisk er måske nok, at undervisningsministeren hedder Bertel Haarder. Regeringens ideologiske frontkæmper udnytter situationen til det sidste. Nu skal der virkelig udkæmpes et slag. Det danske uddannelsessystem skal støvsuges for samfundsrelevans, kritisk stillingtagen, undervisning med eleven som centrum. Vi skal væk fra at betragte tingene i en historisk sammenhæng, når der ikke står historie på skemaet, og vi skal væk fra den

tværfaglige undervisning om større emner og sammenhænge og atter lægge hovedvægten på de gode, gamle fag. Med ministerens egne ord kan det, som der bliver givet udtryk for, vel bedst betegnes som horisontforsnævrende uddannelsessyn.

Hvorfor er ministeren de unges største problem? Jo, fordi hans uddannelsespolitik eller hans ideologiske felttog rettet mod hele uddannelsessystemet ikke rigtig fører til parlamentarisk holdbare løsninger, for det kan vel ikke være venstres synspunkter, ministeren fremfører, venstre, som ideologisk baserer sin uddannelsespolitik på frisind og grundtvigsk folkeoplysning – en absolut modsætning til ministerens embedsførelse.

Som eksempel herpå skal jeg nævne ministerens nedlæggelse af det centrale uddannelsesråd, af de fire sektorråd, som var et enestående forum, et vigtigt element i den uddannelsespolitiske beslutningsproces, hvis man da ikke absolut vil udelukke den pædagogiske debat blandt dem, som har indsigt, erfaring og plads i uddannelsessystemet. Men de gav måske nogle råd, som ministeren ikke kunne lide at høre. Denne minister har ønsket at være foruden denne dialog og at indsnævre vores, politikernes, beslutningsgrundlag. Er det åbenhed, åndsfrihed og frisind? Nej, det er ganske enkelt udtryk for egenrådhed og selvtilstrækkelighed.

Jeg deler ganske foranden for Skole og Samfunds, Tangsig Christensens, kritik af undervisningsminister Bertel Haarder: forældreindflydelsen og elevindflydelsen bliver helt fjernet. Ministeren sætter friskolefolk, Danmarks lærerhøjskole-folk, højskolefolk og præster, som kun repræsenterer egne erfaringer, til at stille forslag til ham om f.eks. indholdet af fagene dansk og historie i folkeskolen, håndplukkede venner, som hylder kampskriftet Pædagogisk Manifest 82's dogmatiske ideologi.

Der var engang en debat om U 90, hvor minister Bertel Haarder udmærkede sig ved at fremture over, hvad de demokratiske organisationers valgte repræsentanter fremlagde til debat og overvejelse, et langsigtet uddannelsesperspektiv. Ministeren sagde ved denne lejlighed:

»Tænk at ville omkalfatre hele uddannelsessystemet på en så tynd kop filosofisk tevand!«

[Helle Degn]

Citat fra folketingets forhandlinger den 25. maj 1978, sp. 11073.

Allerede nu må vi andre konkludere, at de overhovedet ikke repræsentative udvalg, ministeren har omgivet sig med, nærmest repræsenterer en luftart: gas. Jeg skal ikke på nogen måde med det, jeg har sagt, bestride ministerens legale ret til at omgive sig med disse venner.

Det næste problem består for vores ungdomsgeneration i, at ud over, at ministeren kun repræsenterer ministeren, kan han umuligt repræsentere de øvrige forligspartier og de radikale. Disse partier er vel enige med os i, at ønsket om en bred parlamentarisk dækning omkring uddannelsesindholdet er fundamentalt vigtigt. Derfor nytter det ikke, at ministeren ønsker en ungdomsgeneration, som har været holdt strengt til kongerækker eller et indsnævret fagsyn, for det er jo det mål, som Pædagogisk Manifest giver udtryk for, og som ministeren offentligt erkender sig enig i.

Vi mener, at både samfundet som helhed, den enkelte unge og arbejdsmarkedet er dårligt tjent med denne åndsfor snævring.

Der er i denne redegørelse som i hele det ideologiske felttog, ministeren fører sig frem med, en udpræget øredøvende mangel på for det første forslag, for det andet perspektiv, for det tredje sammenhæng og for det fjerde konsekvens. For os er det klart, at en liberal ideologi ikke både kan give fri adgang og planlægge. Fri adgang til uddannelse, proklamerer ministeren, ikke kun ved sin tiltræden som minister, men også i denne redegørelse. Det lyder jo flot. Hvem ville ikke gerne have det? Spaltepladsen i interview efter interview, i udtalelse efter udtalelse er imidlertid siden brugt til i bisætninger at nævne alle de forbehold, som gør denne frihed til en utopi.

Ministeren nævner selv i redegørelsen følgende argumenter: beskæftigelsesudsigterne kan umuligt give den fri adgang, lokale mangel kan umuliggøre den frie adgang, adgangskriterierne kan umuliggøre den frie adgang, og de økonomiske rammer, som regeringen selv stiller op, kan kun umuliggøre den frie adgang.

Og vil regeringen så gøre noget reelt for at give alle plads? Nej, man vil overveje, undersøge og vurdere, om det nu også skulle være nødvendigt.

Ja men får de unge så nu og her noget ud af det, ministeren tilbyder: fri adgang til uddannelse? Nej. Redegørelsen rummer intet svar. Det kunne måske tænkes, at ministeren vil give os det i dag. Intet fagblad, ingen avis og intet ugeblad har hidtil formået at fravriste ham blot den mindste antydning af et svar. Tværtimod.

Ungdomsgaranti til de unge vil man ikke selv fremsætte forslag om. Socialdemokratiet har bemærket den meget ringe interesse for den del af ungdomsgenerationen, som ikke lige søger gymnasievejen og vore universiteter. På deres vegne er ambitionsniveauet lavt. De må ud i det praktiske, i de job, som ikke er der nu, og som de fremover vil få endnu sværere ved at få.

I debatten ved regeringens tiltrædelse svarede både statsministeren og undervisningsministeren ja til en uddannelsesgaranti, det ville regeringen tilbyde, hvorefter vi alle ventede spændt på denne redegørelse.

Fandt man så efter gentagen og nøje gennemlæsning noget konkret forslag eller tilbud? Nej. Magtesløsheden over for problemernes kompleksitet finder man i rigeligt mål. Lad mig blot nævne de unges økonomiske vilkår. De skal ikke forbedres. Det løfte ligger i hvert tilfælde i redegørelsen.

Som udgangspunkt havde regeringen end ikke, at den ville vurdere forsøgene med ungdomsgarantien. Først efter politisk enighed her i folketinget føler man sig nødsaget til at se på ungdomsgarantiordningerne. Løftet om strammere adgangskrav og forpraktik i f. eks. pædagogiske og sociale fag ligger også i redegørelsen – flere flaskehalse, mere dobbeltuddannelse, som budgetdepartementet jo allerede har vist os at vi har for meget af.

Hvad er regeringens forslag? Det er udbygning med forpraktikpladser og korterevarende småkurser, skattefinansierede. Vi mener, hr. minister, at det er den forkerte vej.

Man fastholder og postulerer det hensigtsmæssige i at køre med både EFG og mesterlæreuddannelse parallelt, på trods af at alle, inklusive de store organisationer på arbejdsmarkedet, klart giver udtryk for det uhenigtsmæssige i denne situation. Vi vil gerne samarbejde om afskaffelse af dobbeltuddannelsesforløbet. For at den enkelte unge skal kunne træffe reelle valg af uddannelse og placering på arbejdsmarkedet, forudsættes også en grundig og fyldestgørende vejled-

[Helle Degn]

ning. Det erkender regeringen. Det er vi enige med den i, men hvor blev forslagene af? Hvor blev forslaget om midlertidig merindskrivning af? Den tidligere regering arbejdede også med dette spørgsmål. Der kan muligvis ad denne vej findes ca. 5.000 uddannelsespladser. Det vil vi gerne se positivt på, men vi vil gerne se det konkrete forslag.

Hvor blev forslaget om at fremskaffe flere lære- og praktikpladser af? Mig bekendt mangler vi ca. 11.000. Også dette problems løsning vil vi gerne samarbejde med regeringen om. Vi mangler bare forslagene. De blev alle væk.

Som det fremgår af ministerens redegørelse sp. 2850, agter regeringen at give de unge et reelt tilbud om uddannelse. Redegørelsen skitserer blot ikke, hvorledes dette tilbud tænkes etableret. Det vil vi fortsat gerne høre noget mere om.

Hvor mange uddannelsespladser er målet for 1983? Hvordan nedbrydes de unges økonomiske uddannelsesbarriere? Hvori består den opprioritering af de ordinære uddannelser, som er omtalt sp. 2850? Vil man som ekstraordinært tiltag afsætte flere midler på finansloven? Vi forstår og er enige i, at den øvrige del af ungdomsgruppen skal have et uddannelsesstilbud. Hvori består tilbuddet til den lidt ældre del, når der i redegørelsen står, at tilbuddet fører frem til en mulighed for arbejde?

Ministerens proklamationer om en ungdomsgaranti til de unge er med denne redegørelse dokumenteret tom. Ministerens proklamation om fri adgang til uddannelserne er tom. De unge er i det hele taget dårligt tjent med en minister, hvis hovedbeskæftigelse består i at holde udsalg i proklamationer og at ride alene – helt alene – forrest i et ideologisk korstog.

Der skal forslag til løsninger på bordet, hr. minister, ikke al den snak, som hører for tiden til. Vi er f. eks. ikke færdige med udbygningen af de faglige uddannelsesstilbud til de unge. Små, kortere kurser er ministerens strategi, men vi har behov for kompetencegivende uddannelser inden for hele social- og sundhedsområdet, inden for hele industri- og dataområdet, inden for miljøområdet osv.

Nutidens unge venter handling og løsninger, som giver dem og os alle en chance i det moderne, højteknologiske samfund. Socialde-

mokratiet fremsætter sine forslag om ungdomsgaranti inden 14 dage.

Denne redegørelse har nu opregnet alle de vanskeligheder, synes vi, som vi jo godt kendte i forvejen. Vi afventer en ny redegørelse, hvori forslagene bliver præsenteret.

Eva Møller (KF):

Jeg vil gerne indledningsvis takke undervisningsministeren og dermed også regeringen for den mulighed, som vi nu får for at drøfte et af samfundets alvorligste problemer, nemlig spørgsmålet om de unges uddannelsesstilbud.

Det, der for det konservative folkeparti er og har været målet, er, at vi ønsker at give alle unge i dette land en fornuftig start på deres voksentilværelse. Vi ønsker at give dem en oplevelse af, at de er borgere i et samfund, hvor der er brug for alle, og at de til gengæld også vil opleve, at dette, at der er brug for dem, kræver noget af dem, at de får et ansvar at leve op til. Det mener vi er det, vi skal sikre, og det mener vi er det bedste tilbud, vi kan give Danmarks unge.

Uddannelse er nødvendig, og uddannelse er specielt nødvendig i et råstoffattigt land. For nogle år siden kørte Danmarks Lærereforening en kampagne på, at Danmarks eneste råstof var dets ungdom, og at vi derfor skulle give den en god uddannelse. Vi er helt enige i nødvendigheden af en god uddannelse, og vi vil også gerne i den forbindelse pointere, at den danske industri og det danske erhvervsliv er kendt verden over, fordi de har en meget stor fleksibilitet.

Der er to baggrunde for denne fleksibilitet. Den ene er den højtuddannede arbejdskraft, og den anden er, at danske industrivirksomheder set med udenlandske øjne er små virksomheder.

Der er i kraft af disse to ting, den høje uddannelse og det relativt begrænsede antal ansatte, mulighed for en hurtig omstilling af processen, der er mulighed for at gå ind i det, vi kalder nicheindustrier, nicheprojekter. Det er de ting, vi fortsat ønsker der skal være mulighed for, og også af den grund mener vi, at uddannelse er et gode. Vi ved også, at hvis danske industrier og for den sags skyld også alle andre industrier fortsat skal kunne overleve, så kræver det en højere specialise-

[Eva Møller]

ret og en bedre uddannet arbejdskraft, og det er også problemer, vi må tage op.

Det konservative folkeparti og den nuværende regering ønsker at fastholde det løfte, som den tidligere regering gav, »sommerløftet« om, at der til alle unge skulle være et reelt tilbud om enten uddannelse eller arbejde, og jeg vil gerne i den forbindelse understrege ordet reelt. For det konservative folkeparti betyder et reelt uddannelses tilbud, at man i størst muligt omfang kommer ind på en rigtig arbejdsplads, at man ikke puttes ind i en eller anden beskæftigelses- eller jobskabesordning, men at man får muligheden for at lære vilkårene at kende på en rigtig arbejdsplads med de krav, det nu stiller til den enkelte om mødetid, ansvarsbevidsthed og alt muligt andet.

Når det er sagt, vil jeg gerne sige, at vi ikke hermed har tilkendegivet, og vi vil heller ikke tilkendegive, at de ordninger, der blev etableret og fortsat kører, med jobskabelse og beskæftigelsesmuligheder skal holde op med at køre. De er vedtaget, og de skal naturligvis have lov til at fortsætte, men det er ikke den vej, vi vil gå frem ad, for vi mener, det er kunstige løsninger. Det er ikke det ønske, vi har. Vi vil skabe reelle arbejds- eller uddannelsesmuligheder.

Vi vil gerne i forbindelse med specielt beskæftigelsesarbejderne se på, om det ikke var muligt at finde en anden aflønningsform, en aflønningsform, som måske i højere grad tilskyndede de unge til at gå ind i en uddannelse fremfor bare at gå ind i et beskæftigelsesprojekt.

Vi vil også gerne opfordre arbejdsmarkedets parter til – vi ved jo, at det ikke er folketingets bord, men vi har vel altid lov til at tilkendegive en holdning – at prøve at finde frem til en indslusningsløn specielt for de unge, for derved ville man nok give nogle flere unge mulighed for at komme i arbejde.

Hvis vi skal se på problemet med de unges uddannelse og beskæftigelse, er der grund til at dele løsningen op i 3 forskellige dele, fordi vi ved, at det er i en forholdsvis kortvarig periode, vi står med de store problemer. Vi ved, at antallet af unge er på vej ned – den første lille årgang af 17-årige kommer i 1985 – og derfor er der grund til først at se på de varige løsninger, de varige ændringer, de tilpasninger af uddannelsessystemet, som vi

synes er nødvendige, ganske uanset om der skal mange eller få unge gennem det.

Der er grund til at se på nogle midlertidige løsninger, som vi har brug for i disse år, hvor vi har de meget store ungdomsårgange. Der kan være brug for nogle særforanstaltninger, som vel nok specielt skal i gang for de unge, som i de nærmest forudgående år er faldet ud af systemet på en eller anden måde, og måske også for dem, som trods alt, hvad vi gør for dem, i de kommende år vil få nogle problemer.

Jeg vil begynde med at se på de varige løsninger, og her vil jeg gerne understrege, at vi fra konservativ side ønsker at udbygge uddannelses tilbuddene, og vi vil gerne udbygge uddannelses tilbuddene på en sådan måde, at vi ser på de uddannelsesmuligheder, som giver erhvervsmæssig beskæftigelse. Der er ikke megen idé i at uddanne folk til arbejdsløshed. Og vi vil også gerne udbygge uddannelserne på en sådan måde, at der er en geografisk spredning af dem.

Vi går principielt ind for åben adgang til uddannelse, hvis de relevante krav kan opfyldes. Det har vi gjort i mange år, og det gør vi fortsat. Men hvis man skal gøre dette, må det være på sin plads, at alle er klar over, hvad der ligger i ordene relevante krav, og vi må derfor have en vejledning af de unge, som for alvor fortæller dem, hvad arbejdsgiverne og uddannelsesstederne venter af dem, hvad det er for krav, der kan anses for relevante, og også, at disse krav samstemmes med de ønsker, de unge har selv. Vi ved godt, at vi desværre i den nuværende situation kun kan tale om et ønske om principiel åbenhed. Det hænger sammen dels med, at der er mange stillinger, hvor beskæftigelsesmulighederne siden hen er meget dårlige, dels med et problem med at skaffe praktikpladser til alle, og endelig hænger det sammen med vores begrænsede økonomiske ressourcer.

Vi kunne godt ønske, at man kunne åbne alle steder, men det skulle så være på betingelse af, at man senere hen lavede nogle stopprøver, og det ved vi reelt og nøgternt fra mange års debat i folketinget at der endnu ikke er flertal for; derfor er der ikke nogen grund til at lægge den slags forslag frem. Men vi ønsker, at man er opmærksom på mobilitet i uddannelserne såvel geografisk som erhvervsmæssigt og uddannelsesmæssigt.

[Eva Møller]

Det kan ikke være rimeligt, at alle unge synes, de skal have uddannelsesstilbudet mindre end 5 eller 10 km fra deres dør. Det må også være muligt at fortælle dem, at der ikke er den helt store forskel på at være tømrer og at være snedker, at det, hvis man har et ønske om at undervise, måske kunne være næsten lige så godt at undervise i nogle naturvidenskabelige fag som i nogle sprogfag, at det måske, hvis man ønskede at studere sprog, kunne være lige så godt at gøre det med henblik på at udnytte det i erhvervslivet som med henblik på at udnytte det i en uddannelsesinstitution. Det er et spørgsmål om at få en uddannelse, som man kan have gavn af bagefter, også i beskæftigelsesmæssig henseende, ikke bare om, at man selv er blevet mere uddannet.

Vi vil gerne se på forholdet mellem de støttemuligheder, der er for de unge under uddannelse, og de ydelser, der gives de unge, hvis de ikke er under uddannelse. I det tilfælde, hvor de får en ydelse, sker det ud fra en betragtning om, at der er tale om bortfald af indtægter, men for de fleste af de unge har der jo aldrig tidligere været nogen indtægt, og det er vel så ikke rimeligt at betragte tingene ud fra den vinkel. Det ville nok være rimeligere med et andet syn, således at man i højere grad til glæde for unge selv tilskynder dem til at gå ind i en uddannelse fremfor i beskæftigelsesprojekter.

Vi ønsker, at man ophæver aldersgrænserne til en lang række uddannelser. Det gør vi af to grunde. For det første fordi vi ikke tror på, at folks modenhed nødvendigvis følger deres biologiske alder. For det andet fordi vi i grunden synes, at det er en logisk ting, når vi i dette land har 18 års myndighedsalder, at man så også med den samme myndighedsalder er berettiget til at bestride stort set alle stillinger, hvor man opfylder kvalifikationerne. Og det er vanskeligt, når vi har 9 års skolegang og en uddannelsestid bagefter, ikke at være 18 år, når man går i gang med en beskæftigelse. Og vi ved jo desværre, at disse alderskrav har to meget negative bivirkninger, dels dette, at mange unge får dobbeltuddannelse og derved optager pladsen for en anden ung, dels den såkaldte gøgeungeeffekt, som bevirker, at man til en lang række uddannelser skruer kravene op til et meget højere bogligt niveau, end det oprindeligt var tænkt. Sidst har vi hørt det for bankers og

sparekassers vedkommende. Vi må kunne finde andre løsningsmuligheder end bare et alderskrav, hvis det skulle være nødvendigt.

Vi ønsker en smidigere godkendelse af lære- og praktikpladserne. Vi ønsker, at man anerkender det samfund, vi har, som værende meget kompliceret og med en meget kompliceret erhvervsstruktur. Det må være muligt også at få en uddannelse i butikker og brancher, som er så specialiseret, som vi i almindelighed ønsker det.

Vi kan midlertidigt gå ind for en merindskrivning en række steder. Jeg vil gerne understrege, at man i en lang årrække har haft en merindskrivning på 16 pct. i samtlige danske gymnasieskoler. De er bygget til 24 elever, og der er 28, og det er et langt lavere niveau, vi ønsker at gå ind for her. Vi mener, det må være rimeligt, at vi i disse krisetider alle er smidige, at vi rykker lidt sammen og giver plads til en ung til. Det er der brug for.

Fogh Rasmussen (V):

Dette er en debat om et dybt alvorligt emne, ungdomsledighed, og derfor var det egentlig forstemmende at lytte til socialdemokratiets ordfører, fru Helle Degn. Det var en vred frue, vi hørte, som skiftevis rasede og klynkede over det liberale uddannelsessyn, som den nuværende undervisningsminister både i ord og i handling har givet udtryk for. Vi lyttede med fru Helle Degn til en virkelig talskvinde for den centralistiske, bureaukratiske og teknokratiske uddannelsesplanlægning, som vil lade nytænkningen, som vil lade de utraditionelle initiativer, som vil lade fornyelsen og omstillingen kvæle i et sandt net og virvar af råd og nævn. Fru Helle Degn efterlyste handling, fru Helle Degn efterlyste løsningsmuligheder.

Nu har man fået en minister, som virkelig udviser handlekraft og anviser løsninger, og så er fru Helle Degn vred og afviser det hånlige med, at undervisningsministeren rider alene, helt alene, i spidsen for et ideologisk felttog. Det var fru Helle Degns ord.

Jeg tror egentlig, at fru Helle Degn vil give mig ret i, at uddannelsespolitik vel dybest set også er et spørgsmål om ideologi, og derfor er der vel ikke noget ondt i, at det altså nu er et liberalt uddannelsessystem, der præger uddannelsesplanlægningen.

[Fogh Rasmussen]

Vi vil gerne fra venstres side takke undervisningsministeren for den redegørelse, der er givet om uddannelses tilbud til de unge. Ungdomsledigheden er stadig helt uacceptabelt høj. De unge under 25 år udgør knap $\frac{1}{5}$ af arbejdsstyrken, men bærer alligevel knap $\frac{1}{5}$ af ledigheden. Det er venstres opfattelse, at alle unge skal tilbydes en uddannelse eller et job. Det er økonomisk og socialt nedbrydende for samfundet, at tusinder af unge går uden arbejde. Det er psykisk nedbrydende for de unge, at de ikke får betroet ansvar og opgaver.

Lad mig slå fast med det samme: der er kun én vej til en varig sænkning af ungdomsarbejdsløsheden, nemlig en bedre beskæftigelse i samfundet generelt. Akkurat som de unge er uforholdsmæssigt hårdt ramt af den økonomiske nedgang, vil de unge blive forholdsvis stærkt hjulpet af en økonomisk fremgang. De unges beskæftigelsesproblemer løses altså først og fremmest gennem en økonomisk politik, der generelt forbedrer virksomhedernes konkurrenceevne. En sådan økonomisk politik har regeringen da også lagt op til.

Alligevel er der mindst tre gode grunde til at udvide antallet af uddannelses tilbud til de unge. For det første har de unge lettere ved at finde en plads på arbejdsmarkedet, hvis de har gennemført en uddannelse. For det andet vil regeringens økonomiske politik og regeringens erhvervs politik udvide behovet for uddannelse af faglært arbejdskraft til private virksomheder. For det tredje er både samfundet og de unge ledige under alle omstændigheder bedst tjent med, at de unge får et uddannelses tilbud i stedet for bare at modtage dagpenge eller kontanthjælp.

Den indsats, der skal til på dette område i ungdomsuddannelserne, kræver efter venstres opfattelse fornyelse og omstilling af denne sektor. Vi lægger vægt på tre hovedprincipper: for det første fleksibilitet, for det andet decentralisering og for det tredje liberalisering. Det er vigtigt at indrette ungdomsuddannelserne fleksibelt, sådan at de kan tilpasses skiftende behov i samfundet.

I de nærmeste år skal ungdomsuddannelserne tilpasse kapaciteten til en pukkel af store årgange, om nogle år skal kapaciteten tilpasses til stadig mindre årgange. Vi skal også tilpasse ungdomsuddannelserne til de ændrede behov på arbejdsmarkedet. Dæmp-

ning af væksten i den offentlige sektor og den tilsigtede ekspansion af den private sektor øger behovene for erhvervsuddannelser og teknologiske uddannelser. Omstillingen inden for den offentlige sektor mindsker behovet for arbejdskraft på længere sigt i f.eks. grundskolen, mens der vil blive større behov inden for ældreforsorgen. På alle disse områder er det vigtigt, at der udvises fleksibilitet, og at vi er indstillet på utraditionelle løsninger.

Vi kan støtte undervisningsministerens forslag om en midlertidig merindskrivning på erhvervsskolerne for at klare den midlertidige tilgang af store årgange.

Vi kan også støtte ministerens forslag om at udskyde overgangen til enhedsuddannelser inden for jern og metal-området. Det forslag vil dels udvide kapaciteten på dette område, dels bevare et tilbud om mesterlære til de unge og til de virksomheder, som ønsker denne uddannelsesform, og det tror vi stadig der er mange der gør.

Det andet hovedprincip er decentralisering. Det er venstres ønske, at erhvervsuddannelserne spredes geografisk bedre, end tilfældet er i dag. Når tekniske skoler har haft svært ved at konkurrere med f.eks. gymnasier om elevsøgning, skyldes det nok, at gymnasierne efterhånden er blevet geografisk bedre fordelt end de tekniske skoler, og det problem rejser selvfølgelig også spørgsmålet om en mere koordineret styring af uddannelserne på amtsplan.

Det tredje hovedprincip er liberalisering. Venstre ønsker, at uddannelsessystemet skal tilpasses de unges ønsker og behov og ikke omvendt. Derfor er vi meget tilfredse med undervisningsministerens forslag om i princippet at lade adgangen til uddannelserne være åben for alle. Den kombination, vi kender i dag, af adgangsregulering, bestemte optagelsesbetingelser, aldersgrænser, pointindsamling osv. har affødt en gøgeungeeffekt, hvor de højest uddannede skubber de kortest uddannede ud. Det har igangsat en uddannelsesinflation og medført et enormt ressourcespild.

Videre er der behov for at forenkle oprettelsen af nye lære- og praktikpladser. Vi kan støtte ministerens tanker om at forenkle de administrative procedurer i forbindelse med indgåelse af uddannelsesaftaler og læreforhold, og vi kan også støtte tanken om at lette

[Fogh Rasmussen]

betingelserne for at få godkendt nye uddannelsespladser.

Vi tror, at de forskellige forslag vil fremskaffe flere uddannelses tilbud til de unge. Nu ved vi jo fra erfaringerne med ungdomsgarantiordningen i Århus og Storstrøms amter, at de unge hellere vil have et job end en uddannelse – tilsyneladende i hvert fald. Men der er givetvis en sammenhæng mellem de forskellige økonomiske vilkår for uddannelse og for job. De gældende støtteordninger forvrider de unges valg: en ungdomsledig på bistandshjælp eller på dagpenge har bedre økonomiske vilkår end en uddannelsessøgende. Venstre ønsker en harmonisering af disse støttesatser, således at der også økonomisk bliver tale om et reelt frit valg mellem uddannelse og en måske kortvarig beskæftigelse, der giver ret til senere dagpenge. Denne harmonisering gælder selvfølgelig også bevillingsvilkårene for forskellige typer af uddannelsesinstitutioner.

Vi er tilfredse med, at undervisningsministeren ikke lægger op til en lovgivning om en landsomfattende ungdomsgarantiordning. Udtrykket garanti er i sig selv lidt mærkeligt at anvende i denne sammenhæng, for en garanti er ingenting værd, hvis ikke der er uddannelsespladser til at dække garantien. Alle er enige om at forsøge at tilvejebringe disse pladser, og når de er tilvejebragt, er en garanti helt overflødig, fordi alle unge så vil få et tilbud om en uddannelse.

Afslutningsvis vil jeg gentage, at mere uddannelse til de unge ikke i sig selv løser deres beskæftigelsesproblemer. Mere og bedre uddannelse kan måske udskyde deres ledighed, det kan måske udruste dem til at klare sig bedre på arbejdsmarkedet, men de fundamentale problemer løses kun gennem en generel beskæftigelsesfremmende politik, en politik, som regeringen har lagt op til. På den anden side kan et mere fleksibelt, et mere liberalt uddannelsessystem være med til at støtte denne omlægning af den økonomiske politik.

Holger K. Nielsen (SF):

Det er næppe nogen hemmelighed, at socialistisk folkeparti ikke er særlig positiv over for den nuværende regering og sjældent er enig med den. Men jeg skal dog her i dag erklære mig enig i redegørelsens indledende

betragtninger om, at problemerne i øjeblikket er ganske store, og at målsætningen i folketingsbeslutningen om ungdomsuddannelserne fra 1980 »hidtil kun er realiseret i et vist omfang«, som regeringen formulerer det på sin beskedne facon.

Der er desuden enkelte ting i redegørelsen, som principielt lyder fornuftige, men ellers er det mest betragtninger og forslag, vi ikke kan støtte, i det omfang der altså er substans i redegørelsen.

Regeringen er meget bekymret for dobbeltuddannelser. Vi er enige i, at det ikke er særlig hensigtsmæssigt, at der i en uddannelse er unge mennesker, som udelukkende går der, fordi de ikke kan komme ind et andet sted. Det befordrer naturligvis ikke motivationen, men det er dog ikke nogen katastrofe, at unge får den ekstra uddannelse, der ligger i det, og som mange for øvrigt senere bliver glade for. Efter vor mening er det ikke nogen katastrofe, at så mange unge går i gymnasiet, uden at de vil gå ind i en videregående uddannelse på et senere tidspunkt. Vi vil godt advare imod, at man svækker den almene del af uddannelsessystemet. SF er imod en snæver erhvervsrettethed i uddannelsessystemet. Vi mener ikke, at nogen parter er tjent med snæversynede robotter, som ikke er i stand til at se ud over deres egen næsetip. Kritisk bevidsthed er for os en vigtig kvalifikation i enhver uddannelse.

SF er enig i det synspunkt, at de faglige uddannelser skal opprioriteres, men dette forekommer næsten umuligt, så længe vi har en næsten katastrofal mangel på lære- og praktikpladser. Og den manglende løn i EFG-basisåret er en uretfærdighed, som afholder mange fra at søge ind på EFG.

SF accepterer ikke den problemstilling, regeringen opridser vedrørende den såkaldte forvridding af de økonomiske støttemuligheder. Når der i redegørelsen står, at visse unge stilles økonomisk bedre, burde der retteligt have stået, at visse unge ikke er stillet så slemt som andre. Unge ønsker en selvstændig tilværelse, og man kan ikke leve på det niveau, som angives af Statens Uddannelsesstøtte og sultecirkulæret. Det er derfor helt hen i vejret, hvis regeringen ønsker at køre alle unge ned på dette niveau. For øvrigt var undervisningsministeren lige efter sin tiltræden ude med, at uddannelsesstøtten skulle sættes op. Er det glemt nu?

[Holger K. Nielsen]

Regeringen leverer nogle kritiske bemærkninger om de såkaldte kommunale beskæftigelsesprojekter for unge arbejdsløse. Vi kan dele en række af disse kritiske bemærkninger, men ærlig talt: var det ikke regeringspartierne plus det radikale venstre, der i sommer saboterede den jobskabeslov, som netop skulle være et forsøg på at komme væk fra det kunstige og ghettoagtige i beskæftigelsesprojekterne? Indførelsen af 25 års grænsen fastholdt jo netop ungdomsghetto-præget. Det er måske denne kritik, som har forårsaget, at regeringen vil stoppe forsøgene med en ungdomsgaranti. Der er naturligvis kritiske punkter ved ungdomsgarantiforsøgene i Århus amt og Storstrøms amt, men forsøgene har jo virket alt for kort tid til, at der kan drages egentlige konklusioner.

Det er ærlig talt beskæmmende, at der i redegørelsen er så lidt om de tusinder af unge arbejdsløse, specielt de arbejdsløse kvinder. Skal også de reddes af de mirakler, der vil ske gennem det, regeringen kaldér erhvervslivets forbedrede konkurrenceevne, og som hr. Fogh Rasmussen så smukt gjorde rede for? Tror regeringen virkelig selv på den? Og tror regeringen selv på, at problemet kan løses ved at sætte flere stole ind på uddannelsesstederne?

Vi har ingen tillid til de løsningsmuligheder, eller hvad man nu kan kalde dem, der opstilles i redegørelsen. Vi er principielt enige i, at adgangen til alle uddannelser bør være åben, men hvis det udelukkende skal gøres ved at sætte flere stole ind på de enkelte hold, er vi ikke begejstrede. Hvis den frie adgang ikke må resultere i flere udgifter, har vi svært ved at se den reelle betydning af forslaget. Det er selvfølgelig udmærket med forøget vejledning, men når der i redegørelsen sp. 2845 står, at de unge skal have en virkelighedsnær vejledning, er det så ensbetydende med, at vejledningen efter ministerens mening ikke er virkelighedsnær i dag?

Jeg har afvist den tankegang, der ligger bag kritikken af de såkaldte forvredne støttmuligheder, men vil godt have lidt mere konkret at vide om, hvad regeringen pusler med på dette felt.

Regeringen erkender, at der fortsat er problemer med hensyn til lære- og praktikpladser. Kunne vi ikke få at vide, hvor stort problemet er? Hvor mange står i øjeblikket uden praktikplads? Det forekommer ærlig talt for

svagt, at regeringen udelukkende koncentrerer opmærksomheden om de såkaldte administrative procedurer. Det er jo ikke dér, det virkelige problem ligger. Vi er ikke utilfredse med, at regeringen ikke er så interesseret i EFG-uddannelser inden for social- og sundhedsområdet, men må tage afstand fra ideerne om såkaldt forpraktik. Efter vor mening bør der ske en udbygning af det eksisterende uddannelsessystem på dette område.

Jeg har et konkret spørgsmål vedrørende afsnittet om lære- og praktikpladser, hvor der i sp. 2848 sker en kobling til 7.000 uddannelsespladser inden for social- og sundhedssektoren. Jeg vil godt have uddybet, hvad det vil sige, at der skal være yderligere 7.000 uddannelsespladser i den samlede uddannelsesforpligtelse efter aftalen mellem staten og de kommunale organisationer.

Jeg vil godt endnu en gang benytte lejligheden til at kritisere ministeren for at udskyde overgangen til en enhedsuddannelse inden for Jernet. Dette forekommer mere at være begrundet i ministerens egne ideologiske betragtninger end i de behov, der eksisterer på området, og det forværrer allenfalds praktikpladsproblemet.

Der er alt i alt ikke meget at glæde sig over i denne redegørelse. Hovedmedicinen består i at sætte flere stole ind i uddannelsessystemet, at gøre alle unge lige fattige og så vel en tro på, at et opsving i erhvervslivet klarer resten. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at de unge efter vor mening bliver ladt i stikken. Der gøres intet specielt for den store gruppe unge arbejdsløse. Der er intet fremadrettet i forhold til de indholdsmæssige dele af de 16-19-åriges uddannelser eller den reelle adskillelse og ulighed mellem boglig og praktisk uddannelse, hvor vi mener, at løsningen ligger i en større samkøring af de 16-19-åriges uddannelser. Jeg ved, at tidligere socialdemokratiske undervisningsministre har været fremme med ideer om integration af de 16-19-åriges uddannelser, og vil godt høre, om det er tanker, socialdemokratiet stadig væk står ved, og som man vil satse på i en eventuel ny regeringssituation.

Alt i alt må jeg desværre bedrøve ministeren med, at han ikke kan regne med støtte fra SF til meget af det, han ønsker at gennemføre.

Tove Niemann (FP):

[Tove Niemann]

Undervisningsministeren siger i begyndelsen af sin redegørelse, at noget af ungdomsarbejdsløsheden skyldes, at udviklingen er gået i retning af, at mulighederne for at anvende uddannet eller uerfaren arbejdskraft synes at være begrænsede. Det skyldes dels erhvervslivets ændrede produktionsformer, dels presset fra organisationerne for at skrue adgangskravene i vejret, men det skyldes så sandelig også organisationernes lønkrav med hensyn til de unge, der skal ansættes i erhvervslivet. Vi må have indført en indslusningsløn.

Et andet sted i redegørelsen siges det, at man vil lægge vægt på, at der sker en forenkling af administrative procedurer og ordninger med henblik på en forenkling af virksomhedernes papirarbejde o. lign. Fra fremskridtspartiets side vil vi meget gerne have uddybet og belyst, hvad der menes med det, og om det virkelig er hensigten at gøre noget reelt ved dette problem, for det er et af de punkter, fremskridtspartiet gang på gang har påpeget. Grunden til, at mange virksomheder, især mindre, har indskrænket deres aktiviteter og dermed mulighed for og lyst til at ansætte unge, er det enorme papirusseri, virksomhederne udsættes for.

Med tilfredshed bemærkede jeg også, at det af redegørelsen fremgik, at alderskravet for at påbegynde en uddannelse skal sænkes. Det er helt givet, at for unge, der er trætte af folkeskolen, vil det være af stor betydning, at de kan komme i gang med et arbejde så hurtigt som muligt. På den måde kan det undgås, at unge, der på grund af en aldersgrænse ikke med det samme kan gå i gang med det, de virkelig ønsker, kommer ind i en tomgangsperiode, som de bagefter vil have svært ved at komme ud af igen. De elever, der ønsker en praktisk uddannelse, vil søge et af de 2 uddannelsessystemer, der fører frem til en lærlingeuddannelse. Nogle få vælger EFG, men mange unge er på dette tidspunkt skoletrætte. Disse elever vil vælge mesterlæren, og det er de elever og deres betingelser og vilkår i samfundet, der er afgørende for fremskridtspartiets kamp for bevarelse af mesterlæren. Jeg vil derfor modsat den forrige taler takke undervisningsministeren for, at der ikke bliver en enhedsuddannelse inden for Jernet.

I B.T. den 12. januar 1983 læste jeg, at undervisningsministeren er begyndt at læse

sine 10 år gamle bøger for at få ideer. Undervisningsministeren udtaler:

»Det er jo forbløffende, hvor mange af deting, jeg dengang sagde, der i dag er god latin, selv om folk mente, at det var helt vildt.«

Det får mig uvilkårlig til at tænke på, om det mon ikke var en god idé, at undervisningsministeren sammen med fremskridtspartiet satte sig ned og læste, hvad fremskridtspartiet for 10 år siden sagde om ungdomsarbejdsløsheden, uddannelsesmulighederne og erhvervslivets vilkår. Dengang syntes folk, især venstre, ikke, at det var helt vildt, hvad vi sagde. Nej, det blev kaldt demagogisk. Men det viser sig nu, at vi havde ret.

Det fremgår også af redegørelsen, at man på længere sigt agter at liberalisere adgangsvejene til langt de fleste uddannelser, herunder også de videregående uddannelser. Det bliver udtrykt sådan, at der for de unge er frihed under ansvar med hensyn til valg af uddannelse. Jeg synes nok, at vi fra folketingets side har en vis pligt til at opretholde meget skarpe adgangsbegrænsninger vedrørende de uddannelsesstilbud, som vi ved kun kan føre til arbejdsløshed. Undervisningsministeren har selv erkendt dette ved at gennemføre nedlæggelse af nogle seminarier, fordi der i en årrække ikke vil være brug for flere lærere. Sådan må det også være med hensyn til andre uddannelser, hvor vi allerede nu kan se, at unge efter endt uddannelse vil gå lige ud i arbejdsløshed.

Men den helt afgørende forudsætning for nedbringelse af ungdomsarbejdsløsheden og for, at der igen bliver brug for uddannelser, er, at der gennemføres en økonomisk politik, som giver erhvervslivet lyst til og mulighed for at investere, så virksomhederne derved får mulighed for at oprette arbejdspladser for unge med praktiske uddannelser, men også for unge med videregående uddannelser.

Bente Juncker (CD):

I 1981 havde vi i Danmark en arbejdsløshed blandt unge under 25 år svarende til ca. 70.000 fuldtidsledige, og der har ikke vist sig tegn på, at dette antal er blevet væsentligt reduceret i løbet af 1982. Derfor er der god grund til, at folketinget nu igen tager disse problemer op, og jeg skal herved takke ministeren for redegørelsen.

[Bente Juncker]

Det er sørgeligt og – hvis jeg må have lov til at anvende en hjemmelavet glose – konsekvenstungt for et samfund ikke at kunne tilbyde sine unge uddannelse og beskæftigelse, og selv om det efterhånden er en ofte hørt floksel, bliver det ikke mindre rigtigt, når undervisningsministeren i indledningen til sin redegørelse nævner betydningen af en veluddannet arbejdsstyrke, især i et råstoffattigt land som Danmark. Når udlændinge har kommenteret den høje levestandard, vi her i Danmark opnåede i årene med højkonjunktur, har man hørt bemærkninger som: hvad er årsagen til, at I fik det så godt? I har jo ingenting. Nej, vi har ingen olie eller andre efterspurgte råstoffer haft at tilbyde, men vi har haft en arbejdsstyrke, der var så dygtig, at den kunne gøre en masse ting bedre end vore konkurrenter. Sådant en arbejdsstyrke skal vi blive ved med at have, og det kan vi kun få igennem uddannelsessystemet.

I en årrække har tendensen været, at flere og flere har søgt gymnasiet. Gymnasierne ligger bekvemt i nærheden for næsten alle, og en studentereksamen er måske meget god at have, har man tænkt. CD har ved tidligere lejligheder sagt, at denne tendens er uheldig og bør modvirkes, og det mener vi stadig, for det har uheldige følger, hvilket også fremgår af undervisningsministerens redegørelse her i dag.

CD ønsker en oprenommring af erhvervsuddannelserne, således at de bl. a. gennem høje faglige krav bliver ligeværdige i forhold til de boglige uddannelser, som efter vores opfattelse gennem mange år har været favoriserede i debatten som det eneste saliggørende.

Regeringens mål er at opfylde det løfte, der lå i folketingsbeslutningen fra juni 1980, nemlig at der skal være uddannelsespladser til de unge, der forlader grundskolen. Dette mål kan vi være enige i, selv om vi dengang var imod den daværende ministers beslutningsforslag på grund af nogle væsentlige holdningsforskelle. Den nuværende regering agter at arbejde henimod målet gennem liberalisering af adgangsvejene og en deraf følgende i princippet åben adgang til de fleste uddannelser. Der ligger heri et uundgåeligt forbehold, som jeg straks skal vende tilbage til.

Undervisningsministeren foreslår i redegørelsen 6 muligheder for at komme målet nær-

mere, og som den første nævnes netop den åbne adgang til uddannelserne. Som nævnt tages der forbehold, og her kan jeg kun sige, at der er en forskel på det ideelle og det, der er praktisk muligt under de givne forudsætninger, og det må vi tage til efterretning. Det skal imidlertid ikke forhindre, at der arbejdes videre mod det ideelle mål.

I folketingsbeslutningen fra 1980 lå der f. eks. et ønske om at få erhvervsuddannelserne spredt geografisk, en af de ting, CD kunne tilslutte sig dengang. Denne spredning er også i væsentlig grad sket. I denne redegørelse er der et ønske om spredning på en anden måde, idet ministeren taler om øget både faglig og geografisk mobilitet hos de unge. Selvfølgelig er en balanceret geografisk spredning af uddannelsesstilbuddene en forudsætning, der må være i orden, men det er også rigtigt, at man som uddannelsessøgende bliver nødt til selv at vise vilje til en indsats for i den sidste ende at få opfyldt sine ønsker bedst muligt. Man må være åben for de uddannelsesstilbud, der ligger lidt længere væk end det nærmeste gadehjørne, og man må være åben for, at der er andre røde køer end præstens, når det gælder valg af uddannelse. Regeringen skal og regeringen ønsker heldigvis at imødekomme de unge bedre i de kommende år, men skal de forskellige tiltag lykkes, må man også kunne forvente imødekommenhed fra de uddannelsessøgendes side.

En anden vej, der må gås, er en forbedret vejledning af de unge. Her vil jeg nævne Høbro kommunes uddannelsesgaranti for de 15–19-årige, hvor man f. eks. har haft særlige jobtræningsklasser. Man har altså virkelig søgt at effektivisere informationen, inden de unge forlader skolen.

På landsplan har vejledningen hidtil været for uensartet, og det er derfor positivt, når ministeren taler om koordinering og effektivisering af vejledningsindsatsen. Denne kan f. eks. finde sted i et tæt samarbejde mellem fagforbund, arbejdsgiver og arbejdsformidling. Folkeskolen alene er ikke egnet til at løse denne opgave. Det kan være svært for lærere, som måske ikke har kendskab i større omfang til erhvervslivet, at skulle rådgive. Det er der for så vidt intet mærkværdigt i, men det medfører, at man rådgiver mest om det, man kender bedst, det vil sige gymnasiet

[Bente Juncker]

og de boglige uddannelser, og det mener vi bestemt er uheldigt.

De øvrige forhold, der skal ses på, er de unges økonomi, aldersgrænser for optagelse, merindskrivning og tilvejebringelse af flere lære- og praktikpladser. Vi er stort set enige i ministerens betragtninger. Jeg vil begrænse mig til et par ord om merindskrivning som midlertidig foranstaltning, og jeg vil her koncentrere mig om erhvervsuddannelserne.

CD finder det vigtigt at udvide adgangen til disse uddannelser, og samtidig kunne man måske tænke sig at overveje mulighederne for at oprette nye, kortvarige uddannelser. Adgangsudvidelsen vil hovedsagelig kunne ske inden for rammerne af de allerede bestående erhvervsskoler, altså uden at merindskrivningen vil kræve nye, store investeringer. Der er imidlertid allerede sket ting, der kan lette den udvidede adgang til erhvervsuddannelserne. Der er nemlig nu mulighed for, at praktikperioden kan deles op mellem flere virksomheder, og adgangen til at godkende virksomheder som uddannelsessteder er blevet lettet. Det er vi tilfredse med, og vi er tilfredse med, at mesterlæren og EFG eksisterer side om side. Jeg vil gerne have en bemærkning fra ministeren om de udtalelser, der i dag er i Aktuelt, hvor ministeren siger, at vi bevarer mesterlæren indtil videre. Det er CD ikke rigtig enig i, vi vil gerne have den bevaret hele tiden, men jeg vil gerne have en kommentar dertil.

Jeg nævnedes før tanken om at oprette nye, kortvarige uddannelser, fordi det er CD magtpåliggende at gøre den restgruppe, der ingen uddannelse får, så lille som muligt. Denne gruppe vil ofte afvise en 4-årig uddannelse, og der kunne måske være behov for uddannelsesstilbud, der er af kortere varighed og har praktisk karakter. Det skulle starte med et stykke praktisk arbejde, ikke på en skolebænk. Det er netop den gruppe, der er skoletræt, og man kan ikke tvangsføre disse unge med ny teoretisk undervisning. De falder fra, de giver op, de bliver restgruppe, eller de havner i et eller andet ofte udsigtsløst beskæftigelsesprojekt. Ved at give dem et tilbud om en uddannelse, der ikke i første omgang er længere, end at det er til at overskue, og ved at starte med det praktiske, må man kalde mig Mads, hvis der ikke hos mange gradvis opstår behov for noget teori om de ting, der nu mestres rent praktisk.

Ligesådan kunne man forestille sig, at der naturligt vil udvikle sig et ønske om mere uddannelse hen ad vejen. Derfor er det vigtigt med fleksibilitet i uddannelserne; det vil sige, at man må arbejde henimod et uddannelsessystem, der ligner et kinesisk æskesystem, hvor man starter indefra og opnår en form for kompetence, som man så kan udbygge gradvis, efterhånden som man får flere æsker bygget på. En sådan fleksibilitet er ønskværdig inden for hele uddannelsessystemet, og dette har CD også tidligere givet udtryk for, f. eks. i vores tanker om gymnasiestrukturen.

Regeringen har i undervisningsministerens redegørelse erklæret sig åben over for andre ideer og forslag. Herunder nævnes drøftelser med arbejdsmarkedets parter og de kommunale organisationer. Det er for CD kærkomment, at disse ting nævnes, for der er brug for alle mulige ideer og initiativer, hvis vi skal bidrage til en samlet løsning for de unge inden for alle uddannelseskategorier.

Ole Vig Jensen (RV):

Undervisningsministerens redegørelse om uddannelsesstilbud til de unge, som danner grundlag for debatten her i dag, er et stilfærdigt udspil fra den nye regering, fordi redegørelsen på en række områder ikke er særlig konkret og ikke særlig operativ. Men redegørelsen er også præget af megen god vilje til at løse de unges uddannelsesproblemer. Redegørelsen er præget af en rimelig optimisme. Ministeren lægger op til at gå nye veje, og – hvad der er afgørende – ministeren placerer de unge centralt ved at lægge op til, at de skal have frihed til under ansvar selv at kunne vælge deres uddannelse.

I det radikale venstre deler vi den holdning, der herigennem er kommet til udtryk i redegørelsen. Vi noterer også med tilfredshed, at regeringen som udgangspunkt for en fremtidig forstærket indsats for at tilvejebringe flere uddannelsespladser til de unge vil bygge på for det første folketingsbeslutningen fra 1980 om ungdomsuddannelserne, for det andet den tidligere regerings løfte, som i redegørelsen kaldes sommerløftet, om at sikre alle afgangselever fra grundskolen et reelt uddannelsesstilbud. For det tredje vil man videreføre og udbygge de særlige foranstaltninger vedtaget i forbindelse med martspak-

[Ole Vig Jensen]

ken om fremskaffelse af flere lære- og praktikpladser både på det private arbejdsmarked og i den offentlige sektor. Og endelig for det fjerde: regeringen anerkender nødvendigheden af ekstraordinære og også utraditionelle initiativer for at sikre alle grupper af unge beskæftigelses- eller uddannelsesmuligheder.

Med disse overskrifter i redegørelsen er regeringen efter vores opfattelse på rette vej i sine bestræbelser for at forbedre de unges uddannelsesmuligheder, og efter vores opfattelse lægges der op til et fortsat bredt samarbejde om løsningen af den måske mest påtrængende politiske opgave i disse år. Jeg håber, at denne indbydelse til samarbejde bliver opfattet og taget imod af socialdemokraterne, som jeg forstod var meget kritiske i deres indlæg i dag. I det radikale venstre er vi rede til at påtage os vores del af opgaven, og vi er indstillet på at gå meget langt for at virkeliggøre den målsætning, vi har tilfælles med ministeren og, tror jeg, med de fleste af folketingets partier.

Skal opgaven lykkes, tror jeg, at vi bliver nødt til at udvide undervisningsbegrebet. Det er ikke nok, at vi blot, som ministeren i øvrigt så udmærket siger, liberaliserer uddannelsessystemet, ikke mindst adgangen til uddannelserne. Jeg tror også, at vi er nødt til at udvide uddannelsesbegrebet, hvis vi skal gøre os håb om, at det skal blive et reelt tilbud til mange af de unge, som i dag er bragt i en ledighedssituation.

Jeg vil godt kommentere de punkter, som danner hovedoverskrifter i ministerens indlæg. For det første den åbne adgang til uddannelserne. Vi er tiltalt af at virkeliggøre denne tanke. Ministeren peger på, at det vil kræve både faglig og geografisk mobilitet. Det tror jeg er rigtigt. Jeg vil føje til: skal det lykkes at fremme mobiliteten, så er vi også nødt til at forbedre uddannelsesstøtten, og vi er nødt til at tilvejebringe flere boligmuligheder for de unge. Vi har netop i det radikale venstre fremsat forslag om, hvordan man utraditionelt også uden for byerne kunne skabe bomuligheder for de unge, sådan at vi også kan være sikre på at bevare et decentralt uddannelsessystem. Erfaringer om, at vi meget nemt løber ind i en centralisering af uddannelserne, har vi jo fra den netop overståede debat om seminarieplanlægningen.

Når det gælder det andet punkt, vejledningen om uddannelse og beskæftigelse, siger

ministeren, at den skal gøres mere virkelighedsnær. Vi er enige. Vi tror, det er nødvendigt i denne sammenhæng at gøre noget mere ud af koordineringen af vejledningsopgaven, ikke mindst på det administrative plan. Det er en sag, der var under debat også under den tidligere regering. Jeg ved, man var på vej med sagen. Jeg mener, der skal gøres en meget kraftig anstrengelse, hvis det skal lykkes at lave en virkelig koordinering af den administrative indsats på dette område.

Ministeren ønsker også i et punkt at fjerne forvridningerne i de økonomiske støtteordninger. Vi deler det synspunkt og har ofte ført det frem, også over for den tidligere regering. Vi ved, det er et meget ømfindtligt og i praksis meget vanskeligt spørgsmål at løse, men det er utilfredsstillende, at vi har så forskellige vilkår økonomisk for unge, som er under uddannelse, og for unge, som enten er ledige eller er i gang med beskæftigelsesarbejde af forskellig art. Det er uholdbart, at det er i den passive rolle, man aflønnes bedst. Vi gør de unge en dårlig tjeneste, hvis vi tror, at de er tjent med at få mere udbytte af at være i den passive rolle end ved f. eks. at gå ind i en uddannelsessituation.

Ministeren går også i et punkt ind for gradvis ophævelse af aldersgrænser for optagelse. Vi mener, det er påtrængende nødvendigt at tage fat også på dette område. Jeg er klar over det, som også nævnes i redegørelsen, at der er nogle modenhedskriterier, som man ikke bare uden videre kan slette, men aldersgrænserne sammen med mange andre former for grænser gør det vanskeligt for de unge selv at vælge, hvilken uddannelse de gerne vil ind i.

Et andet punkt er – og det er meget om diskuteret allerede – spørgsmålet om en midlertidig merindskrivning på uddannelsesinstitutionerne. Vi vil under visse forudsætninger fra radikal side støtte tankegangen. Skal vi gøre os noget håb om at give hurtige uddannelses tilbud til masser af de unge, der står i uddannelseskøen, så er det en af vejene, som kan virkeliggøre tanken. Når jeg siger »under visse forudsætninger«, så hænger det sammen med, at det jo ikke er på alle uddannelsesinstitutioner, på alle uddannelser, det vil være muligt at indtage flere elever. Det går jeg ud fra at ministeren er klar over. Men der er steder, hvor man kan, og jeg ved, der er steder, hvor man gerne vil tage imod

[Ole Vig Jensen]

flere unge for at give dem mulighed for at komme i gang med en uddannelse. Altså radikal støtte hertil.

Endelig et kendt punkt: tilvejebringelse af flere lære- og praktikpladser. Der siges ikke så meget om det her, men jeg forstår, at ministeren har lovet os en redegørelse måske allerede i denne måned, i hvert fald først på året, om, hvad der kan gøres for at fremskaffe flere praktikpladser. Det siges dog, at der er særlige muligheder på mange af de mindre virksomheder. Den tanke vil vi gerne støtte. Så langt som det overhovedet er muligt, vil det være ønskeligt, at det offentlige påtager sig først og fremmest de administrative forpligtelser, når det gælder om at påtage sig uddannelse af unge på arbejdspladsen.

På ét punkt mangler jeg en melding fra ministeren. Det er, når det gælder opbygningen af nye uddannelser, f. eks. ministerens holdning til spørgsmålet om social- og sundhedsuddannelserne, i hvert fald når det gælder omsorgsområdet. Hvad skal der ske her? Der foreligger en betænkning, ved vi, som lægger op til, at der etableres en EFG-linje. Det er vi åbne over for, det er vi positive over for i det radikale venstre, og det vil vi gerne diskutere. Men under alle omstændigheder er vi interesserede i, at der kommer lovgivning på dette område, hvis ikke den anden vej er farbar, sådan at vi her får skabt et forøget antal nye uddannelsespladser for de unge.

Ud over hvad der kan gøres her fra folketinget, er der jo mange, der på andet hold gør en særlig indsats for at skaffe uddannelsespladser og beskæftigelse til unge. Jeg vil gerne henvise til den kampagne, som Dansk Ungdoms Fællesråd har sat i sving, og som jeg har set har engageret masser af mennesker og allerede har skabt de første gode resultater. På samme måde er der mange lokale initiativer, som kan være med til at fremme mulighederne for at skaffe lære- og praktikpladser.

Ministeren har gjort sig til talsmand for at indføre en – jeg tror, det kaldes en slags forpraktik. Det giver jo mulighed for en vis forklaring. Hvis det bliver en praktisk indgang til at starte et uddannelsesforløb, mener jeg absolut, tanken er værd at støtte, og så håber jeg, ministeren vil fremme den mest muligt. Men det skal ikke blot være en varmestue eller et beskæftigelsesarbejde – hvor nødven-

digt det end kan være at etablere i andre sammenhænge.

Vi afventer som sagt ministerens redegørelse om lære- og praktikpladssituationen. Jeg skal blot minde om, at vi før jul vedtog en dagsorden, som pålagde regeringen inden den 1. marts at fremlægge planer om og forslag til en forstærket indsats til bekæmpelse af ungdomsledigheden. Dem ser vi hen til med forventning.

Tinning (VS):

Undervisningsministeren har været så venlig at forsyne sin redegørelse med et umiddelbart mægtig spændende afsnit, som har fået den lidt prangende overskrift »Løsningsmuligheder«. Jeg har derfor tænkt mig at springe alle de indledende frem-og-tilbagebemærkninger over og gå direkte i kødet på det centrale: løsningsmulighederne. For vi er selvfølgelig enige i, at det er vigtigt, at de unge får ordentlige beskæftigelsesmuligheder eller får ordentlige uddannelsesmuligheder med senere beskæftigelse for øje.

Undervisningsministerens såkaldte løsningsmuligheder er inddelt i i alt 6 forskellige punkter, som jeg vil snakke om et for et hen ad vejen.

Det første hedder »Åben adgang til uddannelserne« og er typisk for de andre løsningsmuligheder – også på den måde, at når man først har læst det, så kan man ikke finde ud af, hvad løsningen egentlig består i, når det kommer til stykket. Tilbage bliver, hvad man kunne kalde en pæn tanke. Vi ved – og vi ved også, undervisningsministeren er enig med os i det – at de unge har brug for andet og mere end pæne tanker. Det, undervisningsministeren siger, er: »Adgangen til uddannelserne skal i princippet være åben . . . « – hvis man i øvrigt opfylder adgangs-betingelserne, naturligvis. Men sådan noget som beskæftigelsesmuligheder, sådan noget som praktikpladssituationen, sådan noget som, hvis det koster meget at få købt lidt ekstraudstyr, sådan noget som, hvis det koster meget med udgifter til ekstra lokale og lærerudgifter, sådan noget som øgede udgifter til lønnet praktik, det kan alt sammen betyde, at adgangen alligevel ikke skal være åben, men at man skal have en eller anden form for adgangsregulering. Jeg mener, det er vigtigt, at undervisningsministeren fortæl-

[Tinning]

ler os, hvor det er, man umiddelbart kan lave den åbne adgang til uddannelserne. Vi mener, at adgangen til uddannelserne skal være åben, men vi mener naturligvis samtidig, at det ikke må medføre en forringelse af de forhold, der i dag eksisterer inden for forskellige dele af uddannelsessystemet.

Det betyder selvfølgelig, at hvis undervisningsministeren mod vores forventning kan komme og sige: tænk jer, der står nogle ledige lokaler, der er nogle lærere, som ikke i øvrigt har noget som helst at rive i, og der er nogle elever, der godt vil derind, så siger vi selvfølgelig: lad os bare gøre det. Men hvis det betyder, at man faktisk skal til at bruge lokalerne endnu mere, med endnu kraftigere overbelægninger og presse lærerne endnu mere, så mener vi, at man, når man lukker flere ind, selvfølgelig må give dem nogle penge med.

Jeg kender i lighed med fru Eva Møller selvfølgelig situationen på gymnasierne med en overbelægning på 16 pct. Jeg kender den på min egen krop, og jeg synes sandelig ikke, at det ligefrem peger på, at det er den vej, man bør gå.

Det andet afsnit, undervisningsministeren har med, er et afsnit, der kaldes »Vejledning«. Det vigtige er selvfølgelig, at det kunne være meget godt at vide, hvad det er, de unge skal vejledes til, hvorhen det er, de skal vejledes. Altså: hvor er der overhovedet uddannelses- eller beskæftigelsesmuligheder? Jeg vil godt spørge helt konkret: når undervisningsministeren siger, at formålet med denne vejledning må være, at de unge kan foretage et rimeligt og fornuftigt valg under hensyn til deres egne forudsætninger og under hensyn til de senere beskæftigelsesmuligheder, hvor er det så undervisningsministeren konkret mener at de senere beskæftigelsesmuligheder ligger? Altså: hvad er det for uddannelser, man vil forsøge at få de unge hen i retning af – forudsat de har de såkaldte personlige forudsætninger? Hvor er det, de gode beskæftigelsesmuligheder ligger eller kommer til at ligge? Det er selvfølgelig vigtigt at få at vide.

Det tredje hovedafsnit, som nok er et af dem, der har været mest omtalt i den offentlige debat, er pudsigt nok det korteste. Det er det, der hedder »De økonomiske støtteordninger«. Kort efter at vi havde fået vores nye undervisningsminister, blev ideen lanceret

med et bang: nu skulle vi i gang med at få harmoniseret tingene, sådan at de, der var på bistandshjælp, og de, der var på dagpenge, og de, der var under SU, i en eller anden forstand skulle have nogenlunde det samme. Sådan måtte man forstå avisreferaterne, men det kan godt være, det har været lidt forkert. Nu får vi at vide, at det ikke må kunne betale sig økonomisk for de unge ikke at søge uddannelse. Bagved ligger den besynderlige idé, at grunden til, at de unge ikke søger uddannelse, sikkert er, at man får nogle flere penge, hvis man lader være. Det er ligesom socialministeren, der bilder sig ind, at hvis man bare sætter bistandshjælpen ned, så styrter folk ud og får alle mulige former for beskæftigelse. Begge dele er selvfølgelig temmelig langt fra den faktiske virkelighed.

Det, jeg godt vil vide, er, hvad det egentlig er, undervisningsministeren har tænkt sig. Hvad er de konkrete forslag vedrørende de økonomiske støtteordninger? Jeg synes, de sidste dages begivenheder har gjort det endnu mere interessant at få det opklaret. Det, som socialministeren kalder ungdomscirkulæret, men som alle mulige andre mennesker – måske lige undtagen dem i ministerierne – kalder sultecirkulæret, har været temmelig meget omtalt. Den tidligere socialminister, socialdemokraten hr. Bent Rold Andersen, startede med indirekte at opfordre de unge til at begå ulovligheder ved simpelt hen at fortælle dem, at nu skulle de bare leve for henholdsvis 1.033 kr. og 1.700 kr. om måneden. Siden fik vi en ny socialminister, som sagde, at den dér cirkulæreskrivelse var såmænd helt fin, men nu har den sociale ankestyrelse sagt, at det kan da godt være, den er helt fin, men den savner faktisk retsgrundlag, så kommunerne må hellere følge bistandsloven. Hertil siger den siddende socialminister naturligvis – for han har oparbejdet et vist ry for en temmelig kæk praksis, om man så må sige – at det skal kommunerne da bare glemme alt sammen. Nu går han hen og spørger justitsministeriets lovkontor, om det ikke også er rigtigt, at det kan den sociale ankestyrelse slet ikke tillade sig at mene noget som helst om, og i mellemtiden skal kommunerne bare lade, som om de ikke har hørt noget om det. Det har han skrevet til dem, sådan at de også har det på tryk. Professor Ole Krarup har sagt, at den praksis formentlig – han er lidt forsigtig, men formentlig – er en strafbar

[Tinning]

opfordring til kommunerne om at begå ulovligheder. »Formentlig« går på, om det nu er en strafbar opfordring, altså om man kan straffe socialministeren for den slags, men det er ret klart, at det, han beder kommunerne om, er at begå ulovligheder.

Jeg ved, at er der noget, undervisningsministeren ikke vil ind på, så er det at basere sin praksis på ulovligheder. Derfor synes jeg, det er vigtigt at få at vide: hvad så? Det er ikke sultecirkulærets vej, man skal gå, åbenbart. Så er man i hvert fald gået temmelig meget forkert.

Hr. Fogh Rasmussen siger, at det er vigtigt at få harmoniseret disse ydelser. Hr. Fogh Rasmussen fra venstre sagde ikke noget om på hvilket niveau. Det synes jeg kunne være godt at få at vide. Harmonisering lyder så kønt – undtagen for dem, der konkret ved, hvad det betyder i EF-sammenhænge og sådan noget, men ellers lyder det jo meget kønt. Vi må have at vide: hvad er det, der går op, og hvad er det, der går ned? Jeg frygter lidt, at der er ret meget, der går ned, og ret lidt, der går op.

Hr. Ole Vig Jensen taler om, at det er noget skidt, at man lønnes bedst i den passive rolle. Det er lidt den samme tankegang dér, at hvis nu man sætter støtten lidt ned, så bliver folk mere aktive, som om hr. Ole Vig Jensen heller ikke har opdaget, at det faktisk kniber med beskæftigelsesmuligheder og uddannelsesmuligheder.

Hr. Ole Vig Jensen siger i øvrigt – det var en smule mere præcist end det, vi ellers har hørt – at det radikale venstre godt vil være med til at forbedre uddannelsesstøtten. Jeg tror, det kunne være klogt – egentlig ikke fordi jeg tror, der kommer noget ud af det, for man skal heller ikke bilde sig selv for meget ind, men om ikke andet så for at lægge pres på undervisningsministeren – om hr. Ole Vig Jensen og hr. Holger K. Nielsen og fru Helle Degn og undertegnede satte os ned og fandt ud af, hvor meget vi ville forbedre SU med. Så vidt jeg ved, er vi sådan set alle sammen enige om, at SU bør forbedres. Vi kunne gå til undervisningsministeren, og så kunne det være, der kom lidt gang i det. Jeg forestiller mig, at de radikale sikkert falder fra, men så ville der i det mindste ske noget.

Det næste punkt, der er talt om, er »Aldersgrænser for optagelse«. Jeg vil simpelt hen godt vide, hvad det er for overvejelser,

man gør sig. Man siger, man vil overveje, hvordan modenhedskravet kan tilgodeses, samtidig med at man fjerner de negative virkninger af aldersgrænserne. Jeg synes, det er ganske udmærket, at man overvejer det, men det siger ikke noget som helst. Jeg kunne godt tænke mig at få at vide, hvad det egentlig er, man går og tænker på.

»Midlertidig merindskrivning«. Dér vil jeg også godt kort have noget at vide om: hvor er det, man især vil gøre det, og hvor er det, man ikke vil gøre det?

»Lære- og praktikpladser« er det sidste punkt. Jeg kiggede i det i øvrigt tit meget oplysende blad Arbejdsgiveren, som fortalte noget om, hvordan det går på HK-området. Dér har man i januar 1982 indgået en aftale, som tager fat på alle problemerne med papirusseriet og bureaukratiet, at man ikke kan komme igennem og alle de ting, som repræsentanten for fremskridtspartiet og andre har været så optaget af. Efter at den aftale har virket et års tid, så er der sket noget. Man har fået godkendt lidt flere virksomheder, nemlig helt præcis 347 flere i de første 9 måneder af 1982 sammenlignet med de første 9 måneder af 1981, og det er virksomheder inden for kontorområdet. Det er jo meget lidt, når man tager i betragtning, at der faktisk var 6.084, der manglede en praktikplads inden for HK-området i september 1982. Jeg mener, at erfaringer med HK-aftalen siger, at det ikke bare er det, der er problemet; det er ikke på den måde, problemerne skal løses, at nu skal vi have smidiggjort reglerne og sådan noget. Det hjælper en lille bitte smule, men ellers ikke.

Jeg kunne godt tænke mig at vide, hvad regeringen har tænkt sig at gøre ud over at redegøre for problemerne på lære- og praktikpladsområdet.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti vil begynde med at takke undervisningsministeren for redegørelsen. Vi synes, det er forfriskende og godt, at der kommer et udspil fra en undervisningsminister, der prøver på at anskue problemstillingerne ud fra lidt andre synsvinkler, end vi har kendt i en årrække. Jeg mener også, det er godt for helheden, at vi får mulighed for at drøfte nogle utraditionelle synspunkter, som ministeren lægger op til.

[Steffensen]

Vi synes, det er en god analyse af forholdene. Vi synes måske nok – det er jo alt det, man kan drøfte undervejs – at det var rart, hvis vi kunne finde frem til i fællesskab her i salen at få gjort det ret så fast, eller skal jeg sige det på en lidt anden måde, måske lidt mere kontant, end redegørelsen lægger op til. Det er ikke en bebrejdelse til ministeren, for en redegørelse af en sådan art er jo netop en mulighed for, at folketingets partier kan tage udfordringer op og prøve at se, hvad vi kan nå frem til i fællesskab.

Ministeren siger (sp. 2844):

»Undervisningsministeriet vil ligeledes varetage det koordinerende arbejde med uddannelserne inden for andre ministerieområder.«

Det synes jeg er meget rigtigt og udmærket at tage med ind i debatten, for her har vi nok en redegørelse, der har med uddannelsesstilbud til unge at gøre først og fremmest – vi er meget enige i, at det er det allervigtigste – men der er også en lang række andre områder, som bør drages ind i problemstillingen. Jeg er sikker på, at ministeren er opmærksom på det. Jeg gør bare opmærksom på det også.

Der er grund til at hæfte sig ved nogle af de underoverskrifter, som ministeren har anført i sin redegørelse.

Der er for det første punktet med åben adgang til uddannelserne. Kristeligt folkeparti siger principielt ja hertil. En god idé. Det meget stive adgangskriterium og også adgangsregulering gennem karakterer alene er urimelig. Man kan jo sige, at et ungt menneske, der opnår 8,9 i studentereksamen, kan være lige så velkvalificeret og lige så egnet til at gennemføre et bestemt studium og en bestemt uddannelse som én, der har fået 9. Derfor er det vigtigt, at der kan blive taget hensyn til de menneskelige kvalifikationer undervejs.

Indførelsen af en i princippet åben adgang til uddannelserne for alle, der opfylder de relevante betingelser, er absolut udmærket. Selvfølgelig er »de relevante betingelser« et lidt elastisk begreb. Jeg vil godt pege på her, at det kan godt komme til at betyde, at vi må overveje at finde midler til det. For det er jo ikke sandsynligt, at det er noget, der kan ske, uden at det kommer til at koste penge.

Et andet underpunkt er vejledningen. Jeg vil gerne medgive ministeren, og det er noget

uhyre væsentligt, at de unge bliver grundigt vejledet vedrørende uddannelsesstilbud i det hele taget og beskæftigelsesmuligheder efter endt uddannelse. Hr. Ole Vig Jensen pegede på, at det burde man tage fat på administrativt. Det tror jeg også man gør, men jeg tror også, man måske skulle overveje at gøre det meget konkret, f. eks. ved at klasselærerne i afgangsklasserne i folkeskolen havde 1 time om ugen eksempelvis, hvor man var pligtig til at vejlede og hjælpe eleverne med at finde beskæftigelse eller uddannelse, når de forlader skolen. Det kunne være et supplement til skolevejlederens arbejde. Man må erkende, at klasselæreren er den, der bedst kender eleverne og måske også deres forudsætninger. Derfor bør han efter vores opfattelse inddrages i denne vejledning. Vi er enige med ministeren i, at det er et særdeles vigtigt punkt.

Så er der den økonomiske støtte. Må jeg først sige, at vi deler ministerens opfattelse af, at det er vigtigt at komme frem til, at det, som hr. Ole Vig Jensen kaldte en passiv rolle for den unge, ikke er mere attråværdig på nogen måde – og slet ikke økonomisk. De unge skulle gerne vise initiativ og gå ind i en uddannelse, skulle gerne søge at få noget mere konstruktivt ud af tilværelsen end bare at blive underholdt af det offentlige. Det er meget, meget vigtigt. Derfor tror jeg ikke, vi bliver fri for at se på uddannelsesstøtten. Den bliver vi nok nødt til at have forbedret på en eller anden facon. Ministeren har selv engang givet udtryk for det, det har vi også, og det er der også andre partier der har. Vi kunne ønske, at man også her kunne finde frem til noget, der kunne være konstruktivt og bæredygtigt. I den forbindelse vil jeg blot lige understrege en enkelt ting: uddannelsessøgende kvinder bør have mulighed for støtte i forbindelse med graviditet og fødsel. Det er bare en detalje i vort forslag om uddannelsesstøtten.

Hvad angår aldersgrænser for optagelse, mener vi, de er rigtige og nødvendige nogle steder for at sikre den nødvendige erhvervs-erfaring. Specielt kan man her nævne sundhedsuddannelserne, som ministeren selv er inde på. Øget brug af forkurser kunne afhjælpe dette problem noget. Men jeg vil advare imod, at man får det gjort alt for stift. Jeg synes, det er udmærket, at man ligesom prøver på at få det afbødet. Man må ikke låse sig for fast. Det mener jeg heller ikke

[Steffensen]

ministeren har gjort i det, han har lagt op til. Jeg mener bare, det er vigtigt at pege på, at man må se nærmere på det problem.

Den midlertidige merindskrivning er en god ordning dér, hvor det kan lade sig gøre uden forringelser. Det er ikke alle steder, at det kan ske, tror jeg, og dette forslag tror jeg også er noget, der nok kan komme til at koste penge.

Så er der problemet lære- og praktikpladser. Det er måske et af de allermest centrale punkter i redegørelsen. Både den tidligere og den nuværende regering vil gerne øge antallet af lære- og praktikpladser. Kristeligt folkeparti mener, det er vigtigt, at vi i hvert fald indtil videre – og det er også det, ministeren siger – opretholder mulighederne både for mesterlæren og EFG side om side. Måske kunne man sige, at der savnes en konkretisering af, hvordan det kan ske, det med at øge antallet af pladser. Det kan blive meget vanskeligt, nu da kommunerne også skal indskrænke. Det ved vi jo. Men redegørelsen indeholder oplysning om, at regeringen forhandler med kommunerne om at inddrage korterevarende sundheds- og socialuddannelser under aftalen, hvorved der skulle skaffes yderligere ca. 7.000 uddannelsespladser inden for sundheds- og socialektoren. Vi synes, det er noget uhyre positivt, og jeg vil gerne tilskynde ministeren til at fortsætte med dette. Hvis man ikke direkte vil tvinge det private erhvervsliv, kan man jo sige, at så skal det alt sammen ske pr. motivation.

Generelt vil jeg gerne sige, at vi synes, ministerens redegørelse er et konstruktivt indslag og udgangspunkt for en god debat om sagerne og også et oplæg til, hvordan vi kan løse problemerne. Vi er derfor tilfredse med den, og vi vil gerne være med til at støtte den.

Nørgaard Sørensen (S):

Hr. Fogh Rasmussen gjorde meget ud af i sit indlæg, at denne redegørelse var præget af et nyt, liberalt syn på uddannelsesudviklingen, og hr. Fogh Rasmussen gjorde derpå rede for det væsentlige synspunkt, syntes han selv, at det store håb for de unge arbejdsløse lå i regeringens økonomiske politik, som sikkert ville få nogle voldsomme – positive forstod jeg – beskæftigelsesvirkninger. Derved

kunne man løse en stor del af ungdomsarbejdsløshedsproblemet.

Jeg skal ikke gå ind på en nærmere diskussion med hr. Fogh Rasmussen om disse udsigter i dag. Vi ved, vi har forskellige synspunkter. Men hr. Fogh Rasmussen må åbenbart også have et andet synspunkt end statsministeren, som i Jyllands-Posten den 2. januar 1983 siger som svar på et spørgsmål i et interview, at det sandelig ikke er usandsynligt, at vi når op på 400.000 arbejdsløse i 1983. Når hr. Fogh Rasmussen selv siger, at cirka en tredjedel af arbejdsløshedsbyrden bæres af de unge, vil det sige, at der kan være udsigt til 130.000–140.000 unge arbejdsløse efter statsministerens skøn. Jeg går selvfølgelig ud fra, at det skøn, som statsministeren anlægger i Jyllands-Posten, er noget, han har belæg for i regeringspartierne at kunne anlægge, selv om det godt nok strider noget mod det skøn, vi tidligere har fået oplyst fra finansministeren.

Jeg vil gerne nævne et specielt punkt inden for det uddannelsespolitiske område. Der kom en betænkning om social- og sundhedsuddannelserne inden for EFG-systemet for kort tid siden, og vi synes, det er en meget interessant og en meget positiv betænkning. Vi ved, at der er behov for nye uddannelser, og vi ved også, at EFGs social- og sundhedsuddannelser vil kunne give et uddannelsesmæssigt løft, ikke mindst for mange svage grupper. Derfor vil vi gerne fra socialdemokratiets side opfordre undervisningsministeren til positivt at overveje oprettelse af sådanne uddannelser. Det er vor forudsætning, at sådanne nye EFG-uddannelser skal medvirke til et generelt uddannelsesmæssigt løft på området. Vi ønsker altså ikke betænkningen brugt til at forkorte eller sænke niveauet på eksisterende uddannelser. Det drejer sig først og fremmest om, at de nye EFG-uddannelser skal knyttes til funktioner, der i dag betjenes af uddannet eller meget kortuddannet personale.

Trods det, at denne sag har været diskuteret nu gennem flere år og kunne synes at nærme sig en forhåbentlig positiv afslutning ved betænkningens fremkomst, er det ikke meget, man har hørt til undervisningsministeren, hvis forkærlighed for EFG-systemet vi kender alt om – eller måske alt for lidt om. Undervisningsministeren har åbenbart ikke

[Nørgaard Sørensen]

ment, at betænkningen kan bruges til noget særligt.

I stedet har ministeren fundet ud af, at der skal indføres forpraktik. Det er ikke noget nyt synspunkt. Det er et forslag, undervisningsministeren i sin tid som oppositionspolitiker forgæves fremførte hver samling. Vi synes, det er et meget pauvert resultat af overvejelserne. Indførelse af forpraktik vil være en tilbagevendende til et forhistorisk uddannelsessystem. For os at se bliver ingen eksisterende problemer løst. Kapaciteten vil ikke blive udvidet. Niveaueet i uddannelserne vil ikke blive hævet ved indførelse af forpraktik. Ved indførelse af forpraktik gør man ufaglært beskæftigelse til adgangskrav til social- og sundhedsuddannelserne. Det er og bliver indførelse af en ny flaskehals i systemet, og vi har ikke brug for nye flaskehalse, men derimod for at fjerne de eksisterende. Derfor vil vi også fra socialdemokratiets side advare undervisningsministeren mod at tage et sådan skridt, fordi vi faktisk kun finder ret så negative perspektiver knyttet til det.

Det allersidste, jeg skal sige, er, at den væsentligste flaskehals i vort uddannelsessystem er mangelen på lære- og praktikpladser. For os at se vil en langsigtet og hensigtsmæssig foranstaltning for at fjerne den flaskehals og det ressourcespild, der er knyttet til det, være en fjernelse af mesterlæren. Undervisningsministeren siger det modsatte. EFG og mesterlæren skal bestå sideløbende – og det endda på områder, hvor organisationerne ikke mener det, og hvor de har udtalt sig direkte for indførelse af et enstrengt system. For os at se er og bliver det skadeligt, ikke mindst for praktikpladssituationen. Men vi går ud fra, at vi snart skal diskutere dette lære- og praktikpladsproblem særskilt her i folketinget, i og med at ministeren jo har bebudet en redegørelse om lære- og praktikpladsproblemerne. Derfor skal jeg blot slutte med at spørge ministeren, hvornår den redegørelse, som vi selvfølgelig ser frem til med stor interesse, kommer.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Jeg skal ikke kunne sige, hvorfra det arbejdsløshedstal på 400.000, som hr. Nørgaard Sørensen nævnte har stået i Jyllands-Posten den 2. januar 1983, stammer. En nærliggende

forklaring er måske, at der er tale om en trykfejl. I hvert tilfælde ligger det sådan – hvad hr. Nørgaard Sørensen vil kunne forvise sig om ved at læse regeringens investeringsfremmeprogram – at regeringens officielle skøn for ledigheden for 1983 ligger på op mod 285.000. Der er tale om en beklagelig, mindre stigning i arbejdsløsheden fra 260.000 i 1982 til 285.000 i 1983, men hr. Nørgaard Sørensen kunne lige så godt hæfte sig ved det positive træk i udviklingen, nemlig at der er tale om en uændret beskæftigelse fra 1982 til 1983.

Det eneste, jeg har sagt, er, at den eneste måde, hvorpå man på lang sigt kan skaffe de unge varige arbejdspladser, er ved at sætte gang i den økonomiske aktivitet. Selv nok så mange, selv nok så gode uddannelser vil ikke løse beskæftigelsesproblemerne, hvis ikke der er arbejdspladser, når folk kommer ud af uddannelsessystemet. Det var blot det synspunkt, jeg ville fremhæve.

(Kort bemærkning).

Nørgaard Sørensen (S):

Jeg ved fra arbejdet i finansudvalget, at de tal, vi har fået fra finansministeren, går på et skøn for 1983 på 285.000 fuldtidsledige. Men jeg synes, det er en lidt mærkværdig forklaring, hr. Fogh Rasmussen kommer med i dag. Der står rent faktisk i Jyllands-Posten den 2. januar i et svar fra statsministeren på et spørgsmål, om det eventuelt kunne forventes at komme helt op på 400.000 ledige i 1983, at det vil statsministeren så sandelig ikke udelukke. Vil det ikke være en idé, om hr. Fogh Rasmussen, inden han skønnede heroppe fra talerstolen, at der muligvis kunne være tale om en trykfejl, spurgte statsministeren, om dette var tilfældet?

Sonja Mikkelsen (S):

Undervisningsministeren siger i denne redegørelse, at han vil have åben adgang til uddannelserne, også til de videregående uddannelser. Det lyder godt, men at sige det på baggrund af, hvad der i øvrigt står i denne redegørelse, er uhæderligt over for de unge. Det vækker nogle forhåbninger, som der ikke er belæg for i redegørelsen. I redegørelsen opstiller ministeren så mange betingelser for den såkaldte åbenhed, at der reelt ikke er

[Sonja Mikkelsen]

tale om åbenhed, og der peges også på en række vanskeligheder i øvrigt.

Den første betingelse, ministeren opstiller, er, at ansøgerne skal opfylde relevante adgangsbetingelser. Der står imidlertid ikke, hvad ministeren forstår ved relevante adgangsbetingelser. Det ville være hensigtsmæssigt, om ministeren vil løfte sløret for, hvad der menes med relevante adgangsbetingelser.

Den anden betingelse er, at der skal være gode beskæftigelsesmæssige udsigter for de færdiguddannede. Det var også en vigtig ting for den tidligere socialdemokratiske regering. Men ministeren må indrømme, at så er hans tale om åben uddannelsesadgang kun tomme ord. Hvis undervisningsministeren har glemt det, skal jeg erindre om, at vi har over 300.000 arbejdsløse, heriblandt en hel del akademikere. Der er ikke tvivl om, at beskæftigelsesudsigterne varierer meget fra område til område. Imidlertid ville det være interessant at få undervisningsministerens bud på, hvordan beskæftigelsesmulighederne ser ud om 8-10 år.

For det tredje siger ministeren, at der ikke kan blive tale om at anskaffe ekstra undervisningsudstyr, lokaler eller flere lærere. Der findes områder, hvor der er plads til flere studerende inden for de eksisterende rammer, men det er 5.000-6.000 ansøgere, der er tale om at finde plads til ekstra, set i forhold til godt 21.000 optagne. Når det så samtidig er en betingelse, at de skal placeres i uddannelser, hvor beskæftigelsesudsigterne er gunstige, bliver det ganske simpelt en fysisk umulighed. Det ved undervisningsministeren selvfølgelig, og derfor er det ikke hæderligt at tale om åben adgang til de videregående uddannelser. 5.000-6.000 ekstra studerende på de videregående uddannelser hvert år frem til 1987-88 uden øgede rammer vil simpelt hen give anarki blandt de studerende, hvor de stærkeste vinder og mange vil tabe. For de sidste især må ministerens store armbevægelser blive et tvivlsomt gode.

Merindskrivning er det magiske ord. Socialdemokratiet afviser ikke, at der kan optages flere studerende inden for nogle områder, men det må ske efter nøje og saglige overvejelser og i samarbejde med de berørte institutioner.

Med undervisningsministerens mange udtalelser i efteråret var det velbegrundet at vente, at denne redegørelse også ville inde-

holde anvisninger på, hvordan ministeren har tænkt sig at realisere sine målsætninger. Det er der flere ordførere der i dag har været inde på og har efterlyst. Det indhold, redegørelsen har, giver ikke disse anvisninger, og jeg skal nok lade være med at gætte på, at det er, fordi ministeren ikke har tænkt.

Fru Helle Degn sagde i sin afslutning, at det nu må forventes, at der kommer en redegørelse om, hvordan ministeren vil løse nogle af alle de problemer, der opridses i den redegørelse, vi har til debat i dag. Jeg vil gerne præcisere det i et konkret spørgsmål: agter ministeren at komme med en ny redegørelse om uddannelsesstilbud til de unge, hvori forslagene præsenteres?

Jytte Andersen (S):

Jeg vil gerne stille ministeren et par spørgsmål. Udgangspunktet for dem er afsnittet om de ekstraordinære tiltag (sp. 2850), og mine spørgsmål har også lidt deres udgangspunkt i, at ikke med et eneste ord er ungdomsskolen nævnt i redegørelsen. Det er en socialdemokratisk opfattelse, at ungdomsskolen spiller en meget værdifuld rolle i det samlede skolebillede, det samlede uddannelsesbillede, og at den på en række områder er fremstået som et attraktivt og værdifuldt alternativt år for de unge. Jeg finder også, at den på en række områder har været et værdifuldt supplement til folkeskolens ældste klasser. Den udvikling, som ungdomsskolen har været inde i, ønsker vi fortsat skal have nogle gode udviklingsmuligheder, netop for at fremstå som det åbne tilbud over for de unge.

Det nævnes i redegørelsen i det samme afsnit, at regeringen vil foretage en kritisk gennemgang af de ekstraordinære tiltag. De tiltag er bl.a. de kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer, som netop har givet de unge en håndsrekning og en hjælp til at komme fra folkeskolen over i det ordinære uddannelsessystem for de unge, som er dårligt motiverede. Der henvises til mange kommuners opfattelse af, at jobskabelsesordningen vil være en god mulighed for ungdomsskolen til at udvikle netop den linje, som ungdomsskolen har været inde i. Den socialdemokratiske gruppe deler den opfattelse, at jobskabelsesordningen ville give mulighed for både konkrete og nærværende

[Jytte Andersen]

samspil imellem undervisning og arbejde for de unge igennem offentlig produktion. Når så ministeren agter at foretage en kritisk gennemgang, kan man jo rent faktisk vente sig hvad som helst, og derfor vil jeg godt stille ministeren et par spørgsmål i den anledning.

For det første vil jeg godt spørge, hvilken rolle ministeren i det hele taget tillægger ungdomsskolen i det fremtidige skolebillede. Jeg vil spørge ministeren, om det ikke var en overvejelse værd at placere ungdomsskolen på en mere fremtrædende plads end det, der tilsyneladende er givet udtryk for i redegørelsen. Til sidst vil jeg spørge, om ikke det var en idé at give ungdomsskolen nogle fastere rammer omkring mulighederne for at etablere en permanent heldagsskole, som i højere grad kan være brobygger for den enkelte unge fra folkeskolen og ind i uddannelse eller ind i erhverv.

Vi finder i den socialdemokratiske gruppe, at det er fantastisk vigtigt, at vi tænker kreativt omkring overgangen imellem folkeskole og til uddannelse og erhverv, og vi mener, det er vigtigt, at det samlede uddannelsesbillede giver rimelige og rummelige rammer, ikke blot for ungdomsskolen, men også for efterskoler og højskoler.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg har lyttet meget opmærksomt til alle de indlæg, der er kommet. Jeg har noteret, hvor partierne har givet tilslutning, og hvor de har taget forbehold og udtrykt betænkeligheder. Jeg vil gerne takke for, at ordførerne har holdt så forholdsvis detaljerede taler, som virkelig rummede vejledning for regeringen.

Den tak kan jeg dog ikke lade omfatte den første taler, den socialdemokratiske ordfører, fru Helle Degn, for hun holdt ikke en særlig informativ tale. Men jeg fandt da ud af, at socialdemokratiet mener, at der nu føres en helt anderledes politik, end der blev ført før, og at den er særdeles forfærdelig. Når man dertil lægger, at debatten i dag tydeligt har vist, at den politik ikke ligger helt forkert i forhold til, hvad folketingets flertal ønsker, så må man egentlig drage den konklusion, at det måske er godt, vi har fået en ny regering – men den konklusion vil jeg lade andre drage. Dog vil jeg takke fru Helle Degn for et temmelig klart tilsagn om gerne at ville med-

virke til merindskrivning, og der var også andre konkrete ting i slutningen af fru Helle Degns tale, som jeg vil takke for.

Jeg kan oplyse fru Helle Degn om, at tanker om forpraktik aldrig vil blive en flaskehals. Det forudsætter jo, at det skulle være obligatorisk. Det kan derimod blive en genvej for nogle af de skoletrætte, for nogle i den såkaldte restgruppe, som ikke er motive-rede for den boglige vej, og som her kan få en praktisk vej til en uddannelse.

Fru Eva Møller vil jeg takke for et klart udsagn vedrørende aldersgrænserne, som fru Eva Møller overvejede om man helt skulle ophæve. Jeg kan tilslutte mig både det, fru Eva Møller sagde, og det, hr. Steffensen sagde om, at vi selvfølgelig skal passe på ikke at handle overilet. Der er visse steder, hvor det ikke nytter noget at sige, at en 18-årig er en færdiguddannet person, men der er virkelig mange andre steder, hvor man med god grund kunne sige: her bør det gå efter kvalifikationer og ikke efter dåbsattester.

Til hr. Holger K. Nielsen vil jeg sige, at sætningen i redegørelsen om de 7.000 aftalte pladser inden for social- og sundhedsområdet dækker over følgende fagområder: plejere, sygehjælpere, sygeplejersker, plejehjemsassistenter og diakoner, hospitalslaboranter, oldfruer og oldfrueassistenter samt radiografer. Disse oplysninger kan gives nu helt konkret, og derfor kommer jeg med dem. De kunne for så vidt godt have stået i redegørelsen, hvis vi havde haft dem på det tidlige tidspunkt, hvor den blev afleveret. Den er jo afleveret for meget lang tid siden til folketinget.

Jeg vil gerne i den anledning tage tråden op fra hr. Ole Vig Jensen, som efterlyste initiativer på baggrund af rapporten om social- og sundheds-EFG. Jeg har ligesom flere ordførere her set meget positivt i den rapport, men hr. Nørsgaard Sørensen kom også til at gøre opmærksom på noget af det, man kan være betænkelig ved i rapporten, idet han sagde, at det kunne give nogle kortuddannede og ikke-uddannede et uddannelsesmæssigt løft. Så siger jeg til mig selv: får vi så ikke endnu en barriere, endnu nogle job, som ufaglærte ikke kan få? Vi må huske at stille det spørgsmål. Vi har beskæftiget os meget med restgrupperne, men alt for lidt med, hvem det er, der skaber restgrupperne. Det er dem, der kommer med alt for mange ideer

[Undervisningsministeren]

om, hvordan man på alle områder kan lave længere uddannelser. Det skaber jo restgrupper. Medmindre man har en filosofi om, at alle kan motiveres til at fortsætte længere i det boglige uddannelsessystem, så synes jeg, at den tankegang må være betænkelig, og jeg kan ikke deltage i den tro, fordi jeg tror, det er noget fundamentalt, at en betydelig del især af de 15-, 16-, 17-årige absolut ikke er motiverede.

Når hr. Nørsgaard Sørensen derefter føjer til, at han under ingen omstændigheder vil være med til forpraktik, hvis det betyder, at man gør ufaglært arbejde til en adgangsvej til en uddannelse, så har vi egentlig problemet i en nøddeskal, for så ser vi barrieren tydeligt for os. Det skal man altså ikke kunne, hvis man er ufaglært, hvis man er gået tidligt ud af skolen. Jeg nævner blot, at her har vi problemet i den rapport. Det er det eneste kritiske spørgsmål, jeg stiller til denne rapport. Har de, der lavede rapporten, nu også taget tilstrækkeligt hensyn til, at der ikke må skabes nye barrierer, at det ikke skal være endnu værre at være gået tidligt ud af skolen, at det ikke skal være endnu værre at tilhøre restgruppen? For den er jo ikke opstået af sig selv. Restgruppen er skabt af dansk uddannelsespolitik gennem 20 år. Vi skal passe på, vi ikke forværrer den tendens.

Det er en meget spændende diskussion, som jeg meget gerne vil føre videre både her og ved senere lejligheder. Jeg har blot stillet et kritisk spørgsmål og må selvfølgelig føje til, at det heller ikke er tiden at bruge en hel masse penge på uddannelsesforlængelser. Det er jo det, der var tale om. Det er selvfølgelig noget, man også må tage med i betragtning.

Fru Tove Niemann vil jeg sige tak for en indholdsrig og tilmæd historisk tale. Jeg kan godt forstå, at fru Tove Niemann anbefaler indførelse af en indslusningsløn, og jeg vil give fru Tove Niemann endnu et argument for det, nemlig følgende: hvis det store flertal i folketinget her, som vedtog løntilskuddet til oprettelse af lære- og praktikpladser på 30.000 kr. det første år, mener, at dette løntilskud har haft en virkning – altså at omkostningen i starten for en nyansat betyder noget for beskæftigelsesmulighederne – så må det også være rigtigt, at gennemførelse af en indslusningsløn får en beskæftigelsesmæssig virkning. Dette lille ræsonnement ville jeg

bede ikke så meget socialdemokratiet som arbejdsmarkedets parter om at overveje. Jeg er ikke i tvivl om, at både 30.000 kr.-tilskuddet og indslusningsløn virker beskæftigelsesfremmende på den aldersgruppe, vi taler om her.

Fru Tove Niemann ønskede større forenkling. Jeg kan garantere for, at det ønsker jeg også. Her er der jo på erhvervsuddannelsesområdet en masse uden for ministeriet, som spiller med. Der er de faglige udvalg, som ikke altid har været lige hurtige nok. Dem har min forgænger skubbet til, og dem skal jeg også nok skubbe til. Men derudover gælder det selvfølgelig om, at vi om nødvendigt lader skolerne være med i denne godkendelse, og at vi overvejer, hvordan vi kan gøre det lettere for virksomhederne, som vil have en lærling, at komme over det besvær, det er første gang at skulle til at sætte sig ind i alle de girokort og alle de regler, man skal til at have med at gøre. Det er meget relevant, og jeg lover fru Tove Niemann, at det skal jeg gøre noget ved i samarbejde med mine ministerkolleger.

Fru Bente Juncker var ligefrem lidt skuffet over, at der kun stod, at mesterlæren blev bevaret indtil videre. Jeg tror, jeg kan tilfredsstille fru Bente Juncker ved at sige, at regeringen sandelig også mener, at mesterlærens fordele skal bevares længere end bare et par år. Den fordel, at man kan begynde med praktik, at man kan begynde uden for skolesystemet, må ikke forsvinde. En anden fordel er jeg også nødt til at gøre opmærksom på: mesterlæren er en billig uddannelse, ikke bare for samfundet, men også for den unge. Det bør vi også fastholde i så stort omfang som muligt.

Hr. Ole Vig Jensens tale var meget detaljeret, meget lærerig og, synes jeg, meget velovervejet hele vejen igennem. (*Munterhed*). Han fremlagde sit partis politik, og jeg vil gerne gennemgå nogle af de punkter. Som allerede hr. Nørsgaard Sørensen latter har afsløret, er det ikke helt ligegyldigt, hvad hr. Ole Vig Jensen siger fra denne talerstol. Det vil også de to tidligere undervisningsministre, der er til stede, vide.

Hr. Ole Vig Jensen sagde, at det radikale venstre ville gå langt for at virkeliggøre de målsætninger, som vi har tilfælles, og det betragter jeg som et håndslag, der ikke bare

[Undervisningsministeren]

er en gave, men også en opgave og noget, som regeringen skal leve op til.

Han tilslutter sig tanken om at udvide uddannelsesbegrebet. Man kunne egentlig skærpe det lidt og sige, at vi skal også huske i denne debat, at man kan lære noget uden at blive undervist. Det er måske en af de ting, vi har glemt, at man kan lære noget uden at blive undervist. Det er vel den konsekvente udvidelse af uddannelsesbegrebet, og den skal vi ikke glemme i en tid, hvor mange unge føler det som et større problem, at de ikke kan få et praktisk job, end at de ikke kan få en uddannelsesplads.

Hr. Ole Vig Jensen ønskede bedre uddannelsesstøtte, og her kom hr. Steffensen ind med et specielt ønske, nemlig for de enlige forsørgere. Jeg kan garantere for, at begge dele absolut indgår i regeringens overvejelser.

Hr. Ole Vig Jensen nævnte også den tanke, som hr. Dræbye har fremført, om bedre bomuligheder for de unge. Det var vist en boligstøtteordning, det drejede sig om. Jeg synes, det er vigtigt, at man gør opmærksom på, at der i den private boligmasse, som er større end i noget andet land på jordkloden, på den ene eller anden måde burde kunne fremskaffe langt flere boliger til unge. Det er en oplagt tanke, som vi på den ene eller den anden måde må virkeliggøre.

Mange har nævnt vejledningen. Den arbejder regeringen med. Hr. Ole Vig Jensen understregede stærkt, at han ville have fjernet forvriddingerne i det økonomiske støtte-system, sådan som det også er nævnt i rapporten. Jeg kan oplyse folketinget om, at dette er lettere sagt end gjort, men det skal gøres. Deri ligger også, at vi faktisk har arbejdet noget med det, og at vi ikke har fundet opgaven let.

Ideen om forpraktik støttede hr. Ole Vig Jensen som en praktisk indgang. Det kan være, vi kan komme videre ad den vej, men jeg kan oplyse, at det, der i første omgang er tanken, er at sige, at visse former for erhvervsarbejde indgår i en gruppe, vi kan kalde relevant erhvervsarbejde, altså noget, der har at gøre med den uddannelse, man vil ind på. Den form for relevant erhvervsarbejde kunne man give dobbelt point, hvorved man ville gøre det lidt mere fordelagtigt at gå vejen om ad forpraktikken til f. eks. et socialt seminarium og ville gøre det relativt lidt

mindre fordelagtigt at gå vejen om ad studentereksamen, ikke for at diskriminere mod studenterne, men for igen at hjælpe dem, som gerne vil ud af skolen og alligevel gerne vil have en uddannelse. Det er de mere konkrete tanker, der ligger indtil nu. Så meget kan vi gøre. Det er muligt, vi i forhandlingerne med kommunerne kan gøre endnu mere, men kommunerne har jo, som jeg nævnte, allerede leveret noget, nemlig de 7.000 pladser, jeg omtalte før.

Hr. Tinning spurgte: hvor kommer fremtidens gode beskæftigelsesmuligheder fra? Ja, vi regner med, at specielt jern- og metalområdet vil komme til at mangle elever og lærlinge i slutningen af 1980'erne. Derfor har jeg også allerede nu godkendt oprettelse af adskillige EFG-basisskoler, som i andet år også vil få lærlingeundervisning, adskillige steder i landet. På det punkt har vi en vækst. Her har vi mulighed for at skaffe flere pladser med gode beskæftigelsesmuligheder. Dette koster penge, og de bevilges takket være et venligt-sindet finansudvalg.

På ingeniørområdet har vi også gode beskæftigelsesmuligheder, for handelshøjskolekandidater har vi det, datalogien har været omtalt så tit, den skal også nævnes her, og inden for humaniora vil jeg erindre om, at folketinget i foråret på forslag af den daværende undervisningsminister drøftede spørgsmålet om flere pladser inden for musik. Der er altså også nogle af de bløde humanistiske områder, hvor vi kan se der er gode beskæftigelsesmuligheder. De skal også tilgodeses.

Jeg vil gerne sige til fru Jytte Andersen, at jeg deler hendes varme tanker om ungdomsskolen. Den er meget værdifuld, især i en periode med skoletræthed og med behov for at gå nye veje, når det gælder denne aldersklasse, altså dem, der forlader 9. klasse, og jeg havde nær sagt også dem, der går i 8. og 9. klasse. Jeg er helt enig, og jeg kan garantere fru Jytte Andersen, at ved den gennemgang, vi har haft af de forskellige ting, der er sat i gang i forbindelse med martspakken, har jeg været specielt nænsom over for de kombinerede uddannelses- og produktionsprogrammer og over for projektgrupperne for færdiguddannede. Det skyldes selvfølgelig, at også den nye regering kan se et perspektiv i dette, som den tidligere regering satte i gang.

[Undervisningsministeren]

Jeg blev spurgt både af fru Sonja Mikkelsen og af hr. Nørgaard Sørensen, hvornår regeringen ville komme med denne lære- og praktikpladsredegørelse, og jeg kan sige, at det bliver i slutningen af februar.

Jeg mangler at svare fru Sonja Mikkelsen på, hvad det egentlig er, der menes med denne mere åbne adgang, som alligevel er fulgt op af visse forbehold. Jeg kan sige det på følgende enkle måde: vi skal overalt skaffe flere pladser. Det vil sige, at når det gælder merindskrivning, skal vi ikke tage hensyn til, om der er gode eller dårlige beskæftigelsesmuligheder, men når det gælder spørgsmålet om nyinvesteringer og nyansættelser, altså ekspansion, så er det beskæftigelsesmulighederne, der er, jeg havde nær sagt næsten alt-afgørende.

Jeg vil gerne gentage, at regeringen har som mål mindre formynderi, til gengæld mere oplysning, bedre vejledning, sådan at de unge selv kan styre efter beskæftigelsesmulighederne, og sådan at vi ikke behøver styre dem så meget. I den forbindelse agter vi bl. a. at gøre brug af den mulighed, vi har for at købe sendetid i TVs OBS-udsendelser, som kan være en måde, hvorpå man kan gøre opmærksom på gode beskæftigelsesmuligheder, tomme pladser, og hvor vi måske også kan gøre virksomhederne opmærksom på de virkelige gode muligheder, der nu er for, at f. eks. en lille virksomhed uden stort besvær – og næsten uden at det koster noget – kan få en lærling eller en elev.

Til slut vil jeg for at vende tilbage til den første taler, fru Helle Degn, kort ridse op stikordene i regeringens politik på dette punkt, for jeg synes ikke, det er helt få initiativer, det drejer sig om. I betragtning af, at redegørelsen blev afgivet godt 2½ måned efter regeringens tiltræden, synes jeg ikke, man skal kritisere os for, at der ikke var meget mere med. Jeg vil gerne dels gentage nogle af stikordene, dels nævne nogle flere stikord, så man allerede i dag nogenlunde ved, hvad redegørelsen i februar vil komme til at indeholde.

»Sommerløftet« genfremsættes. Det er den tidligere regerings idé fra sidste år – jeg ved ikke, hvor den er blevet til, det kan være, der også er andre partier, der har været med i det. Den idé videreføres. Vi gentager altså et »sommerløfte« til sommer.

Merindskrivningen har jeg nævnt. Den gennemføres i stor udstrækning – i øvrigt ligesom »sommerløftet« – administrativt. Derfor er det meget vigtigt her at mærke, at der i folketinget er en forståelse for, at vi overalt, hvor det er rimeligt, kan foretage en merindskrivning.

Vi vil gøre, hvad vi kan for at bekæmpe dobbeltuddannelser, fordi der derved skabes kødannelse, der stopper uddannelsessystemet til.

Jeg har nævnt forpraktikken.

Vi har talt om alderskravene, om aldersgrænserne.

Når det gælder nye uddannelser, vil vi gerne starte forsøg med korte kursus for unge, specialarbejderkursus på specialarbejderskoler, muligvis også på tekniske skoler, og vi vil søge at skabe adgang for unge med erhvervs erfaring til det ordinære uddannelsessystem. Med andre ord: vi vil prøve at skabe genveje ind i uddannelsessystemet for dem, som er gået i gang ude i det praktiske liv, og som vi derfor bør befri fra at skulle gå hele omvejen igennem skolesystemet.

Vi vil intensivere arbejdet med at lette administrationen, så det kan blive lettere at få godkendt uddannelsespladser, lettere at kombinere lære- og praktikpladser dér, hvor de er for ensidige i sig selv.

Jeg kan sige, at når det gælder bankerhvervet, er der allerede indført en slags frivillig kvoteringsordning, som skulle sikre, at der bliver flere pladser specielt for EFG-elever. Vi vil undersøge, om man kunne gøre noget lignende andre steder.

Vi vil sprede lærlingskolerne ved at godkende nye skoler, nye filialer. Vi vil måske overveje at flytte godkendelsesretten fra de faglige udvalg til erhvervsskolerne. Jeg siger, det er noget, vi kunne overveje, og som vi må tale med de faglige udvalg og arbejdsmarkedets parter om. Vi må forenkle og effektivisere vejledningen, forbedre information osv.

Jeg kunne godt gøre listen længere. Jeg har blot her villet give ordførerne et indtryk af, at vi ikke ligger på den lade side, og når nogle ordførere har efterlyst helt konkrete ting, man kunne stemme for, vil jeg gerne spørge: hvor mange helt konkrete ting var der sidste år, man kunne stemme for? Ikke så mange, fordi dette er administrativt, og meget af dette foregår altså ved, at man for-

[Undervisningsministeren]

moder, at der ikke er flertal imod det i folketinget. Derefter sker det. Det er en af grunde til, vi har denne debat. Når det gælder merindskrivningen f. eks., er det ikke noget, der sker i form af et forslag i folketinget. Sådan foregik det heller ikke sidste år. Det foregår derimod på den måde, at folketingets uddannelsesudvalg får tilsendt en beskrivelse af tilgangsrammer på diverse uddannelser. Anderledes er det ikke, og anderledes vil det selvfølgelig heller ikke blive under den nuværende regering.

(Kort bemærkning).

Nørgaard Sørensen (S):

To korte ting. Undervisningsministeren gav den oplysning, at en redegørelse om lære- og praktikpladsproblemerne ville komme i februar. Da vi skrev betænkning i folketingets uddannelsesudvalg om den tilskudsmodel, som undervisningsministeren kender og har været med til at skrive betænkningen til før sommeren 1982, stod der i bemærkningerne til betænkningen, at man påregnede en redegørelse om disse forhold senest januar 1983, og da vi havde en debat for kort tid siden på baggrund af en forespørgsel fra SF om unges forhold, da bekræftede undervisningsministeren, så vidt jeg husker, at han ville leve op netop til det, der stod i den betænkning. Derfor undrer det mig lidt, at undervisningsministeren nu i dag meddeler, at nu er det udskudt til slutningen af februar. Det kunne være interessant at få en oplysning om, hvorfor det er tilfældet.

Undervisningsministeren kom vistnok til at misforstå mig. Jeg synes ikke, vi skal misforstå hinanden. Han kom til at sige, at min opfattelse omkring forpraktikken ved social- og sundhedsuddannelserne var, at én med ufaglært arbejde som baggrund overhovedet ikke ville kunne blive optaget fremover på social- og sundhedsuddannelserne. Det er ikke min opfattelse. Det, jeg vendte mig imod, var, at ufaglært arbejde ved indførelse af forpraktik skulle være det eneste adgangskrav til social- og sundhedsuddannelserne. Det var såmænd hele historien.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

I så fald er der intet imellem hr. Nørgaard Sørensen og mig, for jeg har netop oplyst, at

forpraktikken ikke er tænkt som en flaskehals.

Hvad angår tidspunktet for redegørelsen, forstod jeg, at det, der blev efterlyst, var den redegørelse, som blev stillet i udsigt i forbindelse med en forespørgselsdebat om de unges vilkår. Den skal jo foreligge i februar. Derudover skylder regeringen folketinget en redegørelse for lære- og praktikpladssituationen i januar. Spørgsmålet er, om man kunne koble disse to redegørelser sammen. Det må være noget, der skal forhandles mellem partierne. Det skal jeg ikke afgøre.

Helle Degn (S):

Til undervisningsministeren vil jeg komme med den indledende bemærkning, at jeg synes i virkeligheden, han selv kom med et motto, som var kendetegnende for hele redegørelsen inklusive det svar, han her i dag har afgivet i folketinget til samtlige partier: det er lettere sagt end gjort.

Det er rigtigt, hr. minister: Det er vi ganske enige om. Det er lettere sagt end gjort. Det synes jeg i øvrigt at hele redegørelsen bærer præg af.

Jeg vil sige, at det har ikke gjort så meget indtryk på mig, hvad der står i den redegørelse. Jeg synes ikke, der er så forfærdelig meget, der har ændret sig, måske kun lige det, der bliver sagt, men absolut ikke det, der bliver gjort. Vi mangler – det har været et gennemgående træk fra samtlige partier – konkrete udspil og konkrete forslag, så jeg kan godt forstå, ministeren selv karakteriserer hele situationen med den bemærkning, at det er lettere sagt end gjort.

Ministeren fremhævede igen en lang liste over, hvad det var, den næste redegørelse ville indeholde. Det var igen en lang række af problemforslag, som vi alle sammen kender. Vi glæder os meget til at deltage i forhandlingerne om løsningerne, fordi jeg samtidig skal sige, at jeg går ud fra, at der ikke vil ske de store ændringer. Vi står over for de samme løsninger, vi står over for det samme folketing og formentlig de samme parlamentarisk brede flertal omkring uddannelsespolitikken, som vi hidtil har set. Jeg går ud fra, at det løfte, som ministeren mange gange har fremsat, og de synspunkter, han har hævdet her i folketingssalen, også gælder i denne

[Helle Degn]

situation, da de parlamentariske rammer, vi bevæger os inden for, ikke har ændret sig.

Om ministerens bemærkninger omkring indslusningsløn og disse 30.000 kr.s tilskud vil jeg sige, at det var ministerens opfattelse, at de skaber flere arbejdspladser. Det er da en antagelse, som i høj grad kræver en eller anden form for dokumentation. Den vil jeg gerne se. Den dokumentation og de erfaringer, vi hidtil har kunnet stifte bekendtskab med, stammer fra udlandet, og dér siger man helt klart, at det skaber ikke én yderligere arbejdsplads. Derfor ville jeg egentlig gerne bede ministeren om at skaffe et belæg for den antagelse; vi andre har ikke set det endnu.

Jeg vil da gerne takke for fru Eva Møllers bemærkninger. Jeg synes, det så ud til, at der var en åbning omkring den fornuftige holdning, at det er nødvendigt med en udvidelse af uddannelseskapaciteten. Jeg bemærkede lige så vel en meget fornuftig bemærkning om, at det nok var en principielt fri adgang, fordi totalt fri adgang ikke var noget, man skulle stille forslag om på nuværende tidspunkt. Det vidste i hvert fald det konservative folkeparti udmærket.

Hr. Fogh Rasmussen havde en bemærkning om, at det var socialdemokratiets opfattelse, at vi ville kvæle alle nye forslag i råd og nævn osv. Nej, det, jeg sagde med mine bemærkninger, var bare, at en minister har en forpligtelse til at skaffe et så godt politisk beslutningsgrundlag som muligt, et nuanceret politisk beslutningsgrundlag, og jeg mener også, denne minister har en forpligtelse til at yde os alle den service.

Så vil jeg gerne bede hr. Fogh Rasmussen om at dokumentere den påstand, at denne nye minister udviser handlekraft. Hidtil har den ikke vist sig i ét eneste forslag, men i mange ord og proklamationer, men jeg vil gerne vide, på hvilken måde hr. Fogh Rasmussen finder belæg for sin påstand.

I øvrigt vil jeg også takke hr. Fogh Rasmussen for, at også han gav udtryk for, at vi alle var godt tjent med en udvidelse af uddannelseskapaciteten på længere sigt. Vi lægger også vægt på de bemærkninger, som hr. Fogh Rasmussen gjorde sig til talsmand for, nemlig øget fleksibilitet, decentralisering, omstillingsmuligheder. Det er slagord og synspunkter, som vi selvfølgelig er enige i, men vi vil gerne se, hvordan man konkret omsæt-

ter disse slagord i en uddannelsespolitisk sammenhæng. Det er det, hele denne redegørelsesdebat for vores vedkommende skal munde ud i. Vi vil gerne efterlyse regeringens handlekraft, vi vil gerne efterlyse de konkrete forslag.

Eva Møller (KF):

Jeg vil indledningsvis gerne sige til fru Helle Degn, som sagde, at det største problem for de unge var undervisningsministeren, at jeg tvivler på sandhedsværdien i den påstand. Hvis man prøver at spørge mennesker i dette land, unge og gamle og børn imellem hinanden, er det egentlig de færreste, der kender ministrene. De fleste ved, hvem statsministeren er, men dermed er alt nok også sagt. At det største problem for en generation af unge er en minister, hvis navn de næppe kender, mener jeg ikke er rigtigt.

En svale gør ingen sommer, og lige så lidt gør én undervisningsminister vel nogen ændret uddannelsespolitik, specielt ikke i et folketing, som har præcis samme sammensætning, som dengang fru Helle Degns parti var regeringsparti også i en mindretalsregering. Jeg tror ikke, det er rigtigt. Hvis det var tilfældet, ville jeg da sige, at det var da en lykkeligere situation end den situation, de unge stod i, dengang vi havde en socialdemokratisk undervisningsminister, for da var deres største problem, at de unge intet måtte lære, at de unge skulle kunne tale med om alting, at de skulle orienteres om alting, at de skulle kunne lære tværfagligt samarbejde osv., men aldrig måtte have glæden ved og muligheden for at fordybe sig i en ting. De fik aldrig chancen for gennem en fordybelse i et område selvstændigt at tage stilling til en række områder. De fik nogle overfladiske betragtninger, de havde noget gruppearbejde osv., men nu får de chancen for, håber jeg da i hvert fald, at få lov til at fordybe sig i noget og få lov til at lære tingene, ikke bare at kunne tale med om dem. Begavet middagskonversation er vidunderligt ved en middag, men ikke hvis det drejer sig om at få opbygget et uddannelsessystem.

Til nogle bemærkninger fra fru Helle Degn om sammensætningen af udvalg. Jeg synes, det lyder forfriskende og spændende, at man ikke har fagforeningsrepræsentanter med overalt. De er nu engang bundet af nog-

[Eva Møller]

le meget strenge synspunkter. Dermed være ikke sagt, at de ikke skal høres, og jeg er sikker på, at alle relevante foreninger nok skal blive hørt, og de skal nok fortælle os, hvad de mener. Det betyder, at vi får en ekstra dimension at tage stilling ud fra.

Jeg vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at en af de mest spændende bøger, jeg har læst, var »Oprør fra midten«, og den var i hvert fald ikke skrevet af nogen organisationsmagt. Det vil måske også være på sin plads at gøre opmærksom på, at vi alle sammen er her på grund af vores personlige overbevisning og intet andet. Der er altså nogle, der mener, at 179 medlemmer med personlige overbevisninger kan regere land og rige, og så kunne vi vel også lade nogle stykker komme med nogle udtalelser om, hvad folkeskoleelever og andre skulle lære.

Jeg vil til hr. Tinning sige, at jeg heller ikke synes, at overbelægning er fantastisk godt. Det sagde jeg heller ikke. Jeg gjorde bare opmærksom på, at vi i masser af år har set, at det rent faktisk kunne fungere i den danske gymnasieskole med en overbelægning på 16 pct., og derfor kunne det vel også tænkes i situationer, hvor vi har problemer, at være en mulig løsning på andre områder i samfundet. Jeg synes, vi skal bruge det, hvad jeg også gav udtryk for, som en midlertidig løsningsmodel og på områder, hvor det er muligt og rimeligt.

Nu fik vi ikke noget svar fra socialdemokratiet om forbedrede støttemuligheder for de unge, men jeg kan sige til hr. Tinning, at jeg kan erindre en folketingsdebat i foråret, hvor vi endte med at vedtage en forbedring af Statens Uddannelsesstøtte. Her sagde socialdemokratiet, at den økonomiske situation ikke var til større forbedringer end dem, de gennemførte dengang. Det er da muligt, de har ændret standpunkt nu og mener, at den nuværende regerings økonomiske politik har forbedret landets økonomiske situation så meget, at der nu er flere penge at gøre godt for, men ellers må jeg nok sige til hr. Tinning, at så er der nok ikke meget håb om, at forbedringerne kan gå i retning af, at der bliver flere penge. Det ville da være lykkeligt, hvis vi kunne fordele dem, vi brugte, på en mere hensigtsmæssig måde.

Holger K. Nielsen (SF):

Det sidste kan jeg være enig i, at det skal være så hensigtsmæssigt som muligt. Det tror jeg ikke så mange kan være uenige i, hvis det endelig skal være, men ærlig talt synes jeg ikke, at det var et særlig imponerende svar, som undervisningsministeren kom med. Jeg synes, at mangelen på svar bekræfter os i, at de unge i virkeligheden skal lades i stikken i denne situation, at man tror på, at erhvervslivets konkurrenceevne kan klare beskæftigelsesproblemerne for de unge. Vi fik i stedet for en masse ideologiske bemærkninger – visse vil kalde dem filosofiske måske – sådan i stil med, at man kan lære noget uden at blive undervist – det lød jo flot – og at det er den danske uddannelsespolitik, der har skabt restgruppen. Disse pæne ideologiske, filosofiske bemærkninger skal vel i virkeligheden dække over, at det, undervisningsministeren og regeringen ønsker, er en forringelse af det generelle uddannelsesniveau. Sådan opfatter jeg de mange bemærkninger om, at mens vi har en spare regering, skal vi finde besparelser. Derfor er vi nødt til at foretage en generel forringelse af uddannelsesniveaet. Derfor garnerer man det med bemærkninger om, at man godt kan lære noget uden at blive undervist, og at det er den hidtidige uddannelsespolitik, der har skabt restgruppen. Jeg ville finde det mere ærligt, om regeringen og ministeren sagde det mere direkte fremfor at garnere det med alle disse ideologiske betragtninger.

Ministeren havde en række betragtninger om indslusningsløn, ungdomsløn. Han mener, at det virker befordrende for beskæftigelsen. Han lavede endda en kobling til praktikpladsforslaget, som blev vedtaget i sommer. Vedrørende den generelle beskæftigelsesvirkning af det viser adskillige undersøgelser, adskillige praktiske erfaringer, at der ikke er nogen særlig beskæftigelsesvirkning af ungdomsløn. Jeg har sidst stiftet bekendtskab med en undersøgelse foretaget af OECD, hvor man har undersøgt dette problem i lande, hvor man har en ungdomsløn.

Når ministeren kobler til praktikpladsforslaget, stillede jeg faktisk et spørgsmål til ministeren vedrørende praktikpladssituationen. Jeg ved godt, at vi skal have en debat om det senere. Jeg kan dog ikke acceptere, at vi skal have denne debat sammen med den øvrige ungdomsdebat. Det var en klar forudsætning ved praktikpladsforslaget i sommer, at vi

[Holger K. Nielsen]

skulle have en debat om praktikpladssituationen senest i januar måned. Det stod i bemærkningerne til lovforslaget og i betænkningen, og derfor er denne udskydelse ikke acceptabel for os.

Jeg spurgte faktisk ministeren om, hvordan det går i øjeblikket. Ministeren mente, at der var en god virkning. Jeg vil godt spørge igen: hvor mange står uden praktikplads i øjeblikket i forhold til for et år siden? Det må ministeren kunne svare på. Det er et meget simpelt spørgsmål.

Jeg spurgte også om holdningen til SU. Efter sin tiltræden foretog undervisningsministeren en række armbevægelser. Nu skulle vi have forbedret uddannelsesstøtte for de unge. Jeg vil godt spørge: hvor bliver den af?

Her vil jeg godt knytte en bemærkning til hr. Tinnings bemærkninger om, at det kunne være fint, om de partier, der har udtrykt og udtrykker ønske om en bedre uddannelsesstøtte: det radikale venstre, VS, SF, udtalte sig. Jeg vil godt spørge socialdemokratiet, om man vil kunne støtte sådanne bestræbelser – i så fald kunne vi godt tænke os at få nogle udsagn om det heroppefra.

Jeg stillede også et spørgsmål til socialdemokratiet vedrørende de 16–19-åriges uddannelser. Man kan sige, at i denne redegørelse mangler der temmelig meget om de mere indholdsmæssige dele af uddannelsessystemet for de unge. Efter vores mening bør der være en større integration i de 16–19-åriges uddannelser. Jeg ved, at tidligere socialdemokratiske undervisningsministre har haft tilsvarende ideer. Dér vil jeg godt endnu en gang spørge socialdemokratiet, om man fortsat agter at slås for en samkøring af de 16–19-åriges uddannelser, når vi engang kommer af med denne borgerlige regering og vi måske får en socialdemokratisk regering.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg skal først kvittere over for ministeren for de positive bemærkninger til mit parti. Jeg konstaterer med særlig glæde, at ministeren har øje for, at der netop nu er behov for en udvidelse af undervisningsbegrebet. Ministeren fulgte det op ved senere at sige, at det også er vigtigt, at vi fremover lægger vægt snarere på reelle kvalifikationer end blot på formelle. De to ting tror jeg er meget afgørende, hvis vi skal fremskaffe uddannelses-

muligheder og tilbud for de grupper af unge, som nu igennem adskillige år har stået i kø for at komme ind i uddannelsessystemet, eller som måske af andre grunde eller af samme grund er meget lidt motiverede for at gå i gang med en uddannelse.

I spørgsmålet om redegørelsen om praktikpladssituationen vil jeg sige for vort vedkommende, at det ville være helt i orden, at vi tog den sammen med redegørelsen om den samlede indsats, for selvfølgelig hænger tingene sammen, men hvis nogen insisterer på, at vi tager en selvstændig debat, er det da selvfølgelig i orden. Det skal så åbenbart ske nogenlunde inden for samme måned.

Må jeg sige til fru Helle Degn, at hendes tale overraskede mig. Ærlig talt: jeg synes, den var unødvendigt sur. Den lignede slet ikke fru Helle Degn, som mest og oftest er elskværdig og tænksum. Hvad er det, der gør, at socialdemokratiet pludselig anlægger en sådan, jeg synes sur tone? Når vi ved, hvor vanskeligt det er at ændre ved uddannelsessystemet, både på grund af dette folketing og på grund af administrationen og systemets manglende evne til at flytte sig rimelig hurtigt, synes jeg, bemærkningerne meget nemt vender tilbage som en boomerang. Det er jo ikke så forfærdelig lang tid, den nye regering har haft til at tage initiativer på området.

Når jeg siger det sådan, er det, fordi jeg af regeringens redegørelse klart fik det indtryk, at den – hvad jeg synes er fornuftigt af regeringen – lægger op til at holde fast på socialdemokratiet som samarbejdspartner i uddannelsespolitikken. Det gør regeringen bl.a. ved at henvise til en række af de initiativer, som man tidligere har taget fra socialdemokratiets side, og som vi andre har sluttet op om. Det er stadig væk grundlaget for meget af det, der skal gøres. Derfor synes jeg, at de faldne ord var mindre velvalgte i denne sammenhæng.

Så vil jeg sige til hr. Tinning, som pludselig øjnede en chance for at påtage sig et parlamentarisk ansvar, at det er jo lidt af en historisk udtalelse, når man tænker på, med hvilken angst man ellers altid nærmer sig netop dette begreb, parlamentarisk ansvar. Jeg vil sige til hr. Tinning, at ideen er udmærket. Det gælder også om at tilvejebringe et flertal for noget, som vi gerne vil have gennemført. Så vil jeg sige til hr. Tinning, at

[Ole Vig Jensen]

der hører jo andet og mere med end blot lige at forbedre uddannelsesstøtten. Vi skal have lavet meget andet, og i den udstrækning, hvor hr. Tinning er klar til det, kan jeg sige, at det er vi faktisk også i det radikale venstre, så kom bare an.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Først skal jeg da sige tak til hr. Ole Vig Jensen, fordi vi nu altså kan enes om og vi har fået et tilsagn om, at de radikale vil være med til at holde et forlig omkring lære- og praktikpladsredegørelsen. Vi ønsker også den redegørelse jo før jo bedre, så vi får mulighed for at se regeringens udspil og konkrete forslag.

Så skal jeg sige til hr. Ole Vig Jensen, at det er da ikke på nogen måde udtryk for surhed. Det er udtryk for en utålmodighed på de unges vegne. Det er faktisk anstrengende, trættende, belastende også at lytte til en sådan debat som i dag. Det må hr. Ole Vig Jensen også indrømme. Hvis man som ung hørte den, kunne man spørge: hvad er det så af konkrete tilbud, de kommer og vil give mig? Jeg kan godt forstå, at man bliver utålmodig, og at man bliver noget træt i ansigtet, for hvor er de konkrete forslag? De er der ikke. De store ord og falbelader er der, og hele det ideologiske felttog ruller af sted, men der er ikke rigtig plads i den snak til konkrete forslag. Det synes jeg er lidt nødvendigt.

Jeg er da ganske enig med hr. Ole Vig Jensen i snakken om, at vi må have udvidet uddannelsesbegrebet. Smukt. Jeg er enig, men vi skal altså have omsat disse ting i nogle konkrete forslag. Det er bare det, jeg efterlyser. Det er derudaf, min utålmodighed på de unges vegne udspringer.

(Kort bemærkning).

Ole Vig Jensen (RV):

Det er et meget legalt standpunkt, og jeg kan kun prise fru Helle Degn for det. Jeg deler opfattelsen i øvrigt. Men jeg må måske nok så igen have lov til at minde om, når det gælder utålmodighed, at det dagsordensforslag, som vi jo vedtog, hvis jeg erindrer rigtigt, uden socialdemokratisk medvirken, pålægger jo regeringen inden 1. marts 1983 at

fremlægge forslag til en samlet og forstærket indsats for de unge. Jeg mener faktisk, det er sjældent, en regering har fået så kort frist til at fremlægge et så omfattende materiale som det, der nu er lagt op til med denne dagsorden. Hvis jeg husker ret – for nu at gøre det færdig – var den dagsorden, som socialdemokratiet arbejdede med ved den lejlighed, ikke engang så stram, at den satte den 1. marts 1983, men blot denne folketingssamling som sidste frist for at fremlægge forslag.

(Kort bemærkning).

Ritt Bjerregaard (S):

Af hensyn til det korrekte referat i forbindelse med den debat, vi havde på SFs foranledning, skal jeg her sige, at når vi ikke støttede det radikale forslag til dagsorden, var det, fordi vi ønskede en konkret stillingtagen til et konkret udspil i forbindelse med ungdomsgarantien. Vi erklærede ved den lejlighed, at når man ikke stemte for det forslag, ville socialdemokratiet fremlægge et sådant forslag, selv få det debatteret i folketinget. Det vil vi gøre, og det vil vi gøre inden udgangen af denne måned, fordi vi, som fru Helle Degn så udmærket har gjort opmærksom på det, mangler konkrete initiativer fra regeringen.

Tinning (VS):

Jeg skal forsøge at fastholde glæden og optimismen – selv om det kan være lidt svært, ikke mindst når hr. Ole Vig Jensen forsøger at forklare mig og alle mulige andre om VS' praksis. Det er rigtigt, som det er blevet sagt, at man kan lære noget uden at blive undervist. Selvfølgelig lige så rigtigt, at bare fordi man ikke bliver undervist, er der jo ingen, der garanterer, at man lærer noget imens. Jeg har forstået på det hele, at hr. Ole Vig Jensen ikke har lært meget om VS og parlamentarisk ansvar, så jeg vil godt ganske kort undervise i det.

Det hænger sådan sammen. Det, vi lægger vægt på, er politisk ansvar over for brede befolkningsgrupper, over for vores vælgere. Tit hænger det sådan sammen, at vi samtidig også kan påtage os et parlamentarisk ansvar, og så siger vi, det gør vi så gerne. Endnu hyppigere sker der så det, at vi ikke kan komme til det. Så siger vi, at vi vil ikke være

[Tinning]

med i et flertal bare for at være med i et flertal, men vi vil selvfølgelig godt have vores politik gennemført. Når der f. eks. nu er optræk til – bare et enkelt konkret eksempel for at gøre det helt klart – at sultecirkulæret, det, der hedder ungdomscirkulæret også, enten bliver ændret eller bliver trukket tilbage, eller der bliver lavet nogle ændringer i bistandsloven, vil VS i praksis tage et parlamentarisk ansvar sammen med andre, og det falder sammen med et politisk ansvar over for de mange unge, som har levet på sultecirkulæret.

Så forstod jeg på hr. Ole Vig Jensen, at det, et parlamentarisk ansvar i virkeligheden betyder, er, hvis man går ind for indkomspolitik, en hel masse, og hvis ikke man går ind for indkomspolitik, ingenting. Det har i hvert fald ikke noget med ansvar og ikke-ansvar at gøre, men med, at det radikale venstre ved en skrækkelig masse ting, man kun kan gennemføre i samarbejde med socialdemokratiet og partier længere til venstre. Så vil det radikale venstre godt samtidig have os til at gå ind for indkomspolitik, men så siger vi, det vil vi ikke. Så er der en stor del af det radikale venstres program, som ikke bliver til noget.

Når nu hr. Ole Vig Jensen siger: vi vil godt lave en forbedring af SU, så siger jeg: det vil vi også godt. Så siger hr. Ole Vig Jensen: ja men så skal I gå ind for indkomspolitik. Så må vi jo sige: nå ja, så vil vi stadig væk godt lave en forbedring af SU, men det kan ikke blive sammen med de radikale, og det er da lidt ærgerligt.

Bortset fra det fik jeg svar på et af mine spørgsmål fra undervisningsministren, og det synes jeg da var godt. Det var ét mere end ingenting, ni mindre end dem, jeg stillede ganske vist. Omkring den åbne adgang til uddannelse spurgte jeg, hvor det egentlig var, at vi ville have de gode beskæftigelsesmuligheder, for at få belyst, hvor det var, vi kunne forvente at der blev åben adgang til uddannelserne. Jeg forstod, at det i hvert fald gælder musik og datalogi, handelshøjskolekandidater, ingenørområdet og Jern og Metal. Så vil jeg godt vide, om jeg må forstå undervisningsministerens svar sådan, at til de fem områder bliver der i princippet uden videre åben adgang med det samme. Må det forstås sådan? Så bliver det lidt mere konkret i hvert

fald. Eller er det en misforståelse på en eller anden led?

Jeg kan forstå på det hele, at man ikke kan finde ud af at få harmoniseret de økonomiske støtteordninger. Vil undervisningsministeren fortælle offentligheden om de tanker, man gør sig? Det har noget med demokratiopfattelse at gøre, vel i og for sig også med både politisk og parlamentarisk ansvar. Vi lægger stor vægt på, at man fører en åben politisk debat om de indgreb, der er på vej. Jeg synes, det ville være rart, om undervisningsministeren ville fortælle, hvad det er for harmoniseringsovervejelser, man gør sig, før undervisningsministeren måske kommer med en eller anden løsning, man har siddet og skruet sammen et eller andet sted på et eller andet kontor. Ellers havner vi måske i den situation, at nogen kommer til at offentliggøre noget af det, før undervisningsministeren vil, og det giver jo bare konflikter.

Jeg synes, det er vigtigt at forsøge én gang til at få at vide, hvad det egentlig er, regeringen vil på lære- og praktikpladsområdet. Det kan godt være, vi først får det at vide senere på måneden. Jeg kunne godt tænke mig at spørge, om vi allerede i dag kan få at vide, hvor mange penge man faktisk har brugt – og »man«, det er jo i dette tilfælde alle andre end VS – på at få opretholdt antallet af lære- og praktikpladser. Denne tilskudsordning fungerer jo sådan, at hvis bare arbejdsgiverne lader være med at fyre folk, får de nogle penge for det, hvis de folk altså er nogen, som er i lære- eller praktikpladser. Jeg synes, det kunne være interessant at vide, hvor mange penge vi indtil videre har hældt ud, for dog ikke at få forværret forholdene.

Og så kunne jeg selvfølgelig også godt tænke mig at få en kommentar fra undervisningsministeren til den artikel, jeg omtalte fra bladet Arbejdsgiveren, som jo viser, at man har gjort nogle – synes jeg – meget begrænsede fremskridt med hensyn til at få godkendt flere virksomheder inden for kontorområdet, til trods for at man har en aftale om at begrænse papirrusseriet. En del af den effekt, man kan registrere, kan jo også hænge sammen med, at tilskudsordningen er begyndt at virke. Det kunne muligvis være, at der var en række nye, der havde henvendt sig, som ikke havde henvendt sig før.

Dorte Bennedsen (S):

[Dorte Bennedsen]

Jeg er ganske overbevist om, at ministeren kan erindre, at for en del år siden fremsatte den daværende socialdemokratiske regering et lovforslag om mesterlærens afskaffelse. Når jeg er så overbevist om, at ministeren kan erindre det, skyldes det, at forslaget ikke blev vedtaget i den form, det blev fremsat i, men at venstre og de konservative stillede et ændringsforslag gående ud på, at afgørelsen om mesterlærens afskaffelse ikke burde tages af folketinget, men rettelig skulle tages af arbejdsmarkedets parter.

I tillid til denne lovgivning, som blev vedtaget, har så senest Jernets arbejdsgivere og arbejdstagerne taget beslutning om mesterlærens afskaffelse, om overgang til enhedsuddannelse. Det gjorde de i foråret 1981. I god overensstemmelse med folketingets holdning godkendte regeringen i forsommeren 1981 denne aftale. Fem kvartaler senere kommer så den nuværende undervisningsminister og siger, at denne aftale gælder for øvrigt ikke, den skal udskydes.

Nu efterlyser jeg ikke ministerens argumenter omkring enhedsuddannelsen og udskydelsen af den omkring Jernet, for dem har vi jo unægelig hørt nogle gange, og efter min vurdering bliver de ikke rigtigere af at blive gentaget. Men jeg vil gerne have at vide, hvorledes ministeren egentlig forestiller sig, at erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter skal kunne have tillid til lovgivning og lovgivere, der handler på denne manér.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det sidste kan jeg meget let og hurtigt forklare. Der står udtrykkeligt i loven, at »ministeren skal godkende«. Det skyldes jo, at ministeren skal fremsende ansøgninger til finansudvalget, som jo ikke bevilger automatisk, blot fordi organisationer bliver enige om et eller andet. Derfor er det helt klart sådan i loven, at det er en trekant, altså regeringen er med, og skal aktstykket fremsendes, skal regeringen skrive under på det. Derfor er det helt klart, at før man bygger skoler og udvider, skal de bevilgende myndigheder, skal finansudvalget med, og før der fremsendes ansøgninger til finansudvalget, skal ministeren skrive under på sådanne ansøgninger. Der er intet nyt i dette.

I øvrigt kan jeg oplyse, at der er nedsat et udvalg med de pågældende parter, og at der

arbejdes der efter nogle retningslinjer, som er aftalt ved et møde i ministeriet. Jeg tror, det vil lykkes i bedste forståelse at finde frem til en løsning, som alle parter er glade for.

Til hr. Tinning vil jeg sige, at der bliver ikke åben adgang til musikstudiet. Jeg skriver nemlig udtrykkeligt i redegørelsen, at hvor der er instrumenter og apparater, som koster meget, må man også af den grund sætte visse grænser for den frie adgang.

Så vil jeg til sidst sige en lille smule om praktikpladssituationen. Hvis vi tager dem, der sluttede EFG-basisåret sidste år i juni, var det alt i alt 30.200. Ud af disse 30.200 venter i dag 5.500 på en praktikplads, altså dem, der er registreret hos arbejdsformidlingen som praktikpladssøgende. Der er 12.900, som har fået en praktikplads, der er 6.300, som er overgået til anden uddannelse, og så er der 5.200, som ikke ønsker en uddannelsesaftale. Det vil sige 18 pct., nemlig 5.500 af de elever, som gik ud sidste sommer, står i dag registreret som praktikpladssøgende. Det er klart, at der muligvis er nogle flere, som gerne ville have haft en praktikplads, men som i mellemtiden har fundet noget andet, og som derfor ikke længere står registreret som praktikpladssøgende.

Hvis vi ser på alle dem, der er registreret hos arbejdsformidlingen, er det sådan, at den 1. december var der i alt registreret 7.367 EFG-praktikpladssøgende og 3.854 lærepladssøgende, og det er et fald siden 1. september på 4.404, dvs. et fald på 37 pct. fra 1. september til 1. december. Der er altså sket noget, men der er ikke sket nok.

Sammenligner vi med sidste år, var det sådan, at fra 1. september til 1. december blev antallet af praktikpladssøgende reduceret med 35 pct., i år var det altså 37 pct., men de absolutte tal er værre for i år, lidt værre, end de var sidste år. Derfor kalder det på al mulig opmærksomhed, og hvis folketinget ønsker en særskilt redegørelse om dette, skal det i hvert fald ikke være mig, der forhindrer det. Jeg synes, det andet var mere oplagt, at kombinere det, men det må parti-formændene tage en snak om.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg synes, det er rart og vigtigt, at undervisningsministeren bruger så meget af sin

[Tinning]

energi og sin opmærksomhed på lære- og praktikpladsområdet. Jeg synes selvfølgelig, det er mindre rart, når det betyder, at undervisningsministeren glemmer at besvare de spørgsmål, jeg stillede. Jeg vil godt gentage de to. Det første var det om åben adgang. Jeg spurgte, om man kunne forstå det sådan, at der umiddelbart ville blive åben adgang til Jern og Metal, til ingeniør, til handelshøjskole og til datalogi og musik. Jeg forstod, ikke til musik, fordi vores repræsentanter for humaniora jo spiller på noget, og det koster penge, så de må gå ud. Men så er der de fire andre tilbage. Her vil jeg så godt for at få tingene så konkret som muligt have at vide, om man skal forstå afsnittet i denne redegørelse om åben adgang til uddannelserne sådan, at de uddannelser, hvor der umiddelbart bliver åben adgang, er Jern og Metal, ingeniørområdet, handelshøjskolekandidater, datalogi. De fire, eller måske kun nogle af de fire, eller de fire og ingen andre? Jeg ved det ikke, og jeg synes, det er vigtigt, vi får det helt pindet ud, også af hensyn til dem, der lytter. Det var det ene spørgsmål.

Det andet var det om de økonomiske støtordninger. Kort efter at vi fik en ny undervisningsminister, kom der nogle ideer om, at der nu skulle harmoniseres her. Dette forhold plus det forhold, at sultecirkulæret har fungeret, har skabt en masse ravage og altså tvunget den nuværende socialminister helt ud i de rene ulovligheder. Samtidig med at der har været debat om denne harmonisering, har det selvfølgelig betydet, at mange unge i dag spørger sig selv, specielt mange unge, som måske skal på arbejdsløshedsdagpenge eller bistandshjælp eller SU inden for nogle år: hvad bliver det til? Hvad er det, denne regering vil, hvad bliver mine fremtidige vilkår? Derfor synes jeg, det er vigtigt, når nu undervisningsministeren har sagt, at vi har gjort den klare erfaring, at det var nemmere sagt end gjort, at undervisningsministeren så i det mindste fortæller offentligheden, fortæller de unge: ved I hvad – det er dette her, vi sidder og fedter med, og det er de og de modeller, vi har prøvet. De duer ikke, og nu prøver vi noget andet. Giv dog de unge en fornemmelse af, hvordan vilkårene bliver fremover, i stedet for bare at sidde og rode med det i et kontor.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Ministeren leverede i sit første svar et heroisk forsvar for indslusningsløn. Han mente, at en særlig ungdomsløn ville have en gunstig beskæftigelsesmæssig virkning. Han foretog i denne anledning en kobling til praktikpladssituationen og mente i forlængelse af det første udsagn, at loven om de forøgede støttemuligheder til arbejdsgiverne til oprettelse af lære- og praktikpladser ville have en særlig gunstig virkning. For lidt siden hørte vi ministeren give en redegørelse for den faktiske situation på lære- og praktikpladsområdet. Jeg vil godt spørge ministeren, om de faktiske tal, vi på min foranledning fik heroppefra, kan begrunde, at ministeren opretholder det standpunkt, at der ligger en speciel gunstig virkning af de meget store arbejdsgivertilskud.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det er umuligt at svare på, men jeg går ud fra, at det folketingsflertal, hvori det tidligere regeringsparti indgik, og som vedtog tilskuddet på 30.000 kr., mener, at det havde en virkning. Så siger jeg, at den samme formodning må man have over for indslusningslønnen, nemlig at det har en virkning. Hvor stor den er, og hvad der ville være sket, hvis ikke vi havde haft det tilskud, det aner intet menneske på Jorden, og det får vi aldrig at vide. Her er vi på Herrens mark.

Så vil jeg sige til hr. Tinning, at det er egentlig mærkeligt, at man ikke som minister for en gangs skyld kan sige rent ud, at der er noget, der er svært, uden at man så skal skældes ud både af fru Helle Degn og hr. Tinning for, at så er man bare ordgyder osv. Jeg har sagt helt ærligt, at dette med samordning af støttesatser er svært, og hr. Tinning og hr. Holger K. Nielsen har i hvert fald ikke tænkt sig at gøre det lettere, det er vi da blevet klar over. Det betyder måske, at vi også kan se af nogle af de argumenter, som hr. Holger K. Nielsen og hr. Tinning fører frem, at de to herrer åbenbart er enige med regeringen om, at det ikke er så let. Hvorfor skal vi så have skældud for, at vi tager den tid, det skal have? Samtidig bliver vi angrebet for, at vi ikke snakker nok med organisationerne. Er der ikke folk, der skal snakkes med her? Er det ikke rimeligt nok, at noget så svært og ømfindtligt og ømtåligt tager lidt

[Undervisningsministeren]

tid? Jeg begriber i øvrigt ikke, hvad man har sådant et hastværk for på det punkt. Tingene kan jo ikke nå at få virkning alligevel før fra august måned.

Så skulle jeg lige svare på, om det kun var for musik, om der alle de andre steder var fri adgang, og om det betød, at når vi siger fri adgang, er det kun for ingeniører og handelsfolk. Nej, jeg ville jo være sindssyg, hvis jeg sagde, der skulle være fri adgang under alle omstændigheder til alle områder, eller udnævnte et område til at have fri adgang, for sæt nu der meldte sig tre gange så mange, som der meldte sig sidste år. Derfor siger jeg ikke den slags. Men det, der er vores målsætning, og det, som vi kan dokumentere, er, at der bliver ganske mange ekstra pladser. Disse ekstra pladser bliver skabt med nogle generelle virkemidler, hvor vi ikke er formynderiske, men hvor vi beholder et element af formynderiet, som jeg har redegjort for, nemlig at dér, hvor der skal flere penge til, skal der være gode beskæftigelsesmuligheder, og det tror jeg hele folketinget bakker op om.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

I sit første indlæg var ministeren fantastisk skråsikker. Han var sikker på, at det har en gunstig, en positiv virkning, med disse mange tilskudsordninger. Nu siger han, at vi er på Herrens mark. Vi ved det ikke, og det er selvfølgelig et fremskridt, at ministeren nu indrømmer det. Men der var rent faktisk nogle helt kontante tal, som viste, at situationen i dag ikke er et hak bedre, end den var for et år siden, i hvert fald ikke så meget bedre, at det kan begrunde noget som helst. Den var ikke bedre for øvrigt. Jeg synes godt, at man kan drage konklusioner ud af dette, og jeg kunne håbe på, at ministeren tager det sidste skridt.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg må have udtrykt mig kluntet. Jeg har i hvert fald fået udtrykt mig på en sådan måde, at undervisningsministeren ikke forstod det.

Det, jeg sagde om harmoniseringen af de økonomiske støtteordninger, var ikke, at det i hvert fald også var for dårligt og nu kunne

han heller ikke engang finde ud af det. Slet ikke. Nej, det, jeg sagde, var, om undervisningsministeren allerede på nuværende tidspunkt ville fortælle offentligheden og ikke mindst de unge om de overvejelser, man gør sig. Altså jeg kritiserer ikke, det tager lang tid, dels er det svært, og dels er det et fundamentalt set rablende projekt, så det er sådan set kun udmærket. Men det, jeg siger, er bare, at det ville være godt, synes vi, hvis undervisningsministeren ville fortælle offentligheden, hvad det er for nogle overvejelser, man har gjort sig. Det betyder: hvad for nogle modeller har man kigget på og lagt væk eller har nogle indvendinger mod, og hvad for nogle modeller er måske lidt bedre? Hvad vej tænker man, og hvad vej tænker man ikke? Det var simpelt hen bare det. Det hænger selvfølgelig sammen med, at vores opfattelse af demokrati og en ordentlig måde at lave politisk praksis på er, at man fortæller offentligheden, hvad der foregår, og lader være med at sidde og fedte med tingene bag lukkede døre, fordi vi ved, det skaber usikkerhed og utryghed. Jeg kender da masser af unge, som ustandselig siger: I sidder jo i folketinget, så I må have fået noget at vide. Jeg forklarer dem stille og roligt, at sådan hænger det da ikke sammen. Fordi man sidder her, får man da ikke noget at vide. Alligevel vil jeg da godt opfordre til, at undervisningsministeren selv sørger for at fortælle de unge, hvad det er, man sidder og laver.

Omkring dette med åben adgang. Nu er jeg næsten i dag lige ved at give op og erkende, at det forstår jeg nok ikke, for før troede jeg, det var nogle områder, hvor der var gode beskæftigelsesmuligheder, men så skulle man bruge nogle penge til apparater, og så var det ikke så godt. Nu siger undervisningsministeren, at det vigtigste sådan set er de gode beskæftigelsesmuligheder. Hvis vi bliver ved musikområdet, kan man bruge flere tusinde på det område, hvis man uddannede dem. Det er rigtigt, det koster lidt penge, så de har noget at spille på, men det kunne man altså godt, og det ved jeg så ikke om man åbenbart ikke vil alligevel.

Jeg må konkludere, at den åbne adgang overvejer man den nærmere udformning af.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisningsministeren]

Der var engang, hvor hr. Tinning var med i ministeriet og fik noget at vide. Det vil aldrig ske igen.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Det var bare en gentagelse af, hvad undervisningsministeren har fortalt mig. Jeg har svaret, at det må jeg forsøge at leve med. Men det, det drejer sig om, er ikke, om jeg kommer over hos undervisningsministeren og får noget at vide, men at undervisningsministeren fortæller de unge, hvad det er for overvejelser om den harmonisering af de økonomiske støtteordninger, man gør sig. Hvis ministeren kan finde en form, hvorunder ministeren kan fortælle de unge det, uden at jeg får det at vide, så for min skyld ingen alarm. Hvis det kan gøres, uden at jeg kommer over i ministeriet, så for min skyld heller ingen alarm. Det er slet ikke det, der er vigtigt. Det vigtige er, at de unge får at vide: hvad har man tænkt sig, hvad har man afvist, og hvad vil man måske gøre? Det er det, det handler om, og ministeren vil ikke fortælle det. (*Tiltråb af undervisningsministeren* [Bertel Haarder]: Nej!). Nej, men hvad skal de unge så gøre? De kan så vente, til ministeren kommer med en løsning og siger: sådan er den, og den bliver forhandlet, og så må I så tage den eller lade være.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 84:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Skolefritidsordninger m.v.).
(Fremsat 9/12 82).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lissa Mathiasen (S):

Den ændring af folkeskoleloven, som undervisningsministeren her har fremsat, kunne være en tiltrængt forbedring af tilbuddene til vores børn. Perspektivet i skolefritidsordninger kunne være positivt og værdifuldt, hvis man også samtidig er rede til at anvende de

ressourcer, som er nødvendige i den forbindelse. Tørre tal fortæller os, at ca. 250.000 børn i alt har omkring 14.000 fritidshjemspladser. Disse tal fortæller os også, sammenholdt med at ca. 2/3 af alle småbørnsforældre har udearbejde, at mange børn og forældre daglig står i en meget svær situation, og det er forståeligt.

For os er det vigtigt at understrege, at vi ikke kan medvirke til at lave upædagogiske parkeringsordninger. Vi finder det nødvendigt, at der anlægges et helhedssyn på barnets situation, og her tænker jeg ikke kun på en pasning af barnet, men også set i relation til barnets udviklingsproces.

Skal vi gå ind for disse skolepasningsordninger, så tror jeg, at mange forældre vil være enige med os i at stille krav om, at man ikke fra kommunernes side skal lave billige og lette løsninger, men de intentioner har undervisningsministeren ikke med i sit forslag, og det er egentlig en skam.

Jeg så i sidste uge, at undervisningsministeren var begyndt at læse de bøger, han skrev for 10 år siden, og han udtalte, at det var her, han hentede sine ideer fra. Det nærer jeg ikke på nogen måde den ringeste tvivl om, men undervisningsministeren vil næppe benægte, at han for 10 år siden ikke havde den samme erfaring, som han burde have i dag. Vi andre kan konstatere, at undervisningsministeren altså ikke er blevet klogere i løbet af de 10 år, og det skal jeg være den første til at beklage.

Vi er ikke enige i de intentioner, undervisningsministeren lægger i sit forslag. Vi kan ikke medvirke til at gennemføre skolefritidsordninger, hvortil der ikke samtidig er stillet krav om et vist minimum af standarder og normer, men vi kan være enige i, at det i stor udstrækning må lægges ud til kommunernes afgørelse, hvordan de ønsker at udforme deres skolefritidsordninger, men en forudsætning er, at kommunerne må opfylde visse minimumskrav.

Et andet krav, vi må stille, er, at der må være et rimeligt forhold mellem fritidshjemsbetalingsvilkårene og skolefritidsordningerne. Det kan i den forbindelse undre én lidt, at den ellers så liberale undervisningsminister også set i denne sammenhæng her så håndfast, som det er tilfældet, pålægger kommunerne at opkræve betaling.